

Pohlady

Z OBSAHU:

JÁN BUDAJ
ROZHOVOR

**FRIEDRICH
WEINWURM**
SLOVENSKÝ
ARCHITEKT

MARTIN HUBA
ROZHOVOR

**SPOLKOVÉ
AKTIVITY**
LITERÁRNY VEČER
DIVADLO
KAPUSTNICA
PRECHÁDZKY
TÚRA

**BOTANICKÁ
ZÁHRADA**
HISTÓRIA
A SÚČASNOŠŤ

PETROHRAD
CESTOPIS

SOVA
A JEJ AKTIVITY

**ŠTUDENSKÁ
STRÁNKA**

**JUŽNÝ
BURGENLAND**
REPORTÁŽ

Z POHRANIČIA
STANOVAČKA
VOLEJBAL

LA GRANDE DAME SLOVENSKEJ KULTÚRY VO VIEDNI OSLÁVILA OKRÚHLE ŽIVOTNÉ JUBILEUM

Meno **Edith Veith** sa spája vo viedenskej slovenskej komunite s viacerými prívlastkami, dáma na úrovni, profesionálka v kultúrnom manažmente, dobrá vyjednávačka, znalkyňa slovenskej hudobnej a divadelnej scény. Slovo kultúra v názve Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku dostalo pod jej odborným vedením punc profesionality, kvality a atraktivity. Kontakt s umelcami má, ako sa hovorí, v krvi. A nespočetné kontakty na slovenských umelcov vo svojom zápisníku. Sprevádzala niekoľko generácií hercov a hudobníkov, svoju prax zo Slovkoncertu uplatnila v RSKS a latku spolkových podujatí pozdvihla na vysokú úroveň. Nasledovala spolupráca s rakúskymi umelcami takých mien ako Otto Schenk, Klaus Maria Brandauer či Erika Pluhar. Spolok začal organizovať kultúru v spolupráci s Bezirkom, kde má sídlo. Naše koncerty s poprednými slovenskými umelcami (napr. Miroslav Dvorský) sa zapísali do kalendárov viedenských Kulturwochen. Nastalo to, čo nám dlhodobo leží na srdci – cez kultúru sme aktívne začali odbúrať predsudky a stavať mosty medzi národnostnými skupinami a majoritou vo Viedni, v Rakúsku.

Za Tvoju láskavosť a porozumenie, s akým si ma vytrvalo učila vnímať kultúru a pracovať s umelcami, za Tvoju profesionalitu a precíznosť Ti, Edith, patrí naša veľká vďaka. Spolok čakajú ďalšie výzvy – aj na poli kultúry, ale Ty si zanechala takú hlbokú brázdú, do ktorej si zasiala toľko honoru a inšpirácií, že plody tejto úrody budeme ešte dlho zúročovať. Natrvalo si nás ovplyvnila a tí, ktorí preberú po Tebe štafetu, majú ten beh na dlhé trate veľmi dobre rozbehnutý.

Ingrid Konrad

Fotografie: Ingrid Žalneva a Ingrid Fux

Naša nestarnúca Edith!

ZA JEJ NEÚNAVNU PRÁCU, KTORÚ ROBÍ S LÁSKOU K UMENIU A PUBLIKU, SME SA EDITH VEITH SPOLOČNE POĎAKOVAVALI OSLOVU PRI POHOSTENÍ A HLAVNE DOBRU NÁLADOU A SPEVOM V REŠTAURÁCIÍ AN DER OBEREN ALTEN DONAU, V PROSTREDÍ IDYLICKEJ PRÍRODY. OSLÁVENKYNI PRIALO AJ POČASIE A PRISPELO K PRÍJEMNEJ SLÁVNOSTNEJ ATMOSFÉRE.

DO JEJ ĎALŠIEHO ŽIVOTA JEJ PRAJEME VEĽA PEKNÝCH CHVÍĽ V KRUGU SVOJEJ RODINY, PRIATEĽOV A ZNÁMYCH, VEĽA OPTIMIZMU, ZDRAVIA A POHODY, ABY NÁS AJ NAĎALEJ SPREVÁDZALA NA NAŠICH PODUJATIACH.

Výbor RSKS

Ku gratulantom sa pridali aj riaditeľ Slovenského inštitútu vo Viedni Igor Skoček a kultúrna referentka Andrea Kociánová

Večer plný dobrého jedla a veselých spomienok

Oslávankyňa a jej gratulanti

Obsah

- 2 **EDITH VEITH A JEJ ŽIVOTNÉ JUBILEUM** | *Ingrid Konrad*
- 4 **JÁN BUDAJ SKUTOČNÝ ŽIVOT TREBA ŽIŤ POCTIVO**
A NA VLASTNÝ ÚČET | *Ingrid Konrad*
- 7 **EŠTE RAZ, ALE LEPŠIE** | DIVADLO | *Ingrid Fux*
- 8 **CHILL OUT S KAPUSTNICOU** | *Elena Repka*
- 9 **LITERÁRNY VEČER | ÚVAHA O PENDLOVANÍ** | *Nikola Paula Šimkovičová*
- 10 **FRIEDRICH WEINWURM**
A JEHO NEDOKONČENÉ DIELO | *Martina Víglašská*
- 12 **MARTIN HUBA SOM RÁD, ŽE SOM SA MOHOL REALIZOVAŤ**
AKO HEREC AJ REŽISÉR | *Ingrid Fux*
- 13 **PRIPRAVIŤ SA, POKLAD, ŠTART!**
PUTOVANIE ZA HODNOTAMI | *Katharina Richter-Kovarik*
- 14 **BOTANICKÁ ZÁHRADA** | *Jana Gregor-Rogler*
- 17 150 ROKOV **VIEDENSKEJ OPERY** | *Ingrid Žalneva*
- 18 **V ULICIACH PETROHRADU** | *Vlado Mlynár*
- 20 **SOVA A JEJ AKTIVITY** | *Elena Mandik, Tatiana Kaya-Dzijáková,*
Ľubomíra Wimmer-Pastorková
- 23 **MOJA CESTA DO MARJÁNKY** | *Monika Caudr*
- 24 **ŠTUDENTSKÁ STRÁNKA** | *Viera Wambach, Lisa Skolar, Elli Burg*
- 26 **BÁTORIČKA, UHUDLER A MODROTLAČ** | *Ingrid Žalneva*
- 27 **NÁVŠTEVA MÚZEA ÚŽITKOVÉHO UMENIA** | *Ingrid Fux*
- 28 **ÚSPEŠNÁ STANOVAČKA** | *Zuzana Ondrisová*
- 29 **NIELEN O KRÁSNO M VOLEJBALOVOM POPOLUDNÍ**
V MARCHEGGU | *Juraj Gregor, Roman Müller*
- 30 **ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ | ZO SLOHOVEJ TVORBY ŽIAKOV**
- 32 **SNY SA MAJÚ PLNIŤ!** | POLMARATÓN V NY | *Zuzana Klembarová*
- 33 **POHODOVÁ TÚRA** | *Tomáš Kurina*
- 34 **TECHNOTRASA – SUROVÁ KRÁSA** | *Ingrid Žalneva*
- 36 **LETNÝ POZDRAV Z VÝCHODNÉHO TIROLSKA** | *Ingrid Žalneva*

Milí čitatelia Pohľadov,

čoskoro si pripomenieme výročie Nežnej revolúcie. Už v minulom čísle sme vám priblížili pár spomienok na rok 1989 a teraz prinášame rozhovor s Jánom Budajom, jednou z vedúcich osobností vtedajších protestných zhromaždení. Každý z nás, kto zažil

rok 1989, na ten zlomový november nezabudne. Ja som už vtedy pracovala v kultúre. Raz do roka sa konal v Bratislave aj Prahe výber, na ktorom umelci predstavovali svoje programy. V roku 1989 pripadol výber, organizovaný Pragokonzertom, na november. Len tri dni po udalostiach zo 17. novembra! Musím sa priznať, že som si pripadala ako Alenka v ríši divov. Viacerí známi speváci a herci namiesto svojich naštudovaných prezentácií vystúpili na pódium a nahlas vyjadrovali svoju podporu študentom a žiadali odstúpenie vedúcich predstaviteľov komunistickej strany. Keď pritom zazneli mená ako Husák, Jakeš a pod., tak sme my zo stredného Slovenska – odkázaní iba na servilnú televíziu a noviny – len tak oči otvárali. Vedeli sme, že sa niečo deje, ale netušili sme ten rozsah. Potom nasledoval míting s ostrou výmenou názorov a kritikou umelcov, ktorí boli držiteľmi červenej komunistickej knižky. Vrcholom dňa však bolo zhromaždenie na Václavskom námestí. Aj dnes mám zimomriavky, keď si spomeniem, ako som tam s obrovským davom štrngala kľúčmi. Večer prichádzali k vlakom študenti (internet ešte nebol), tisli nám do rúk protestné texty a fotografie z piatekovej zásahu polície a prosili nás, aby sme správy o tom, čo sa deje, širili aj u nás doma. Keď som ráno vystúpila z vlaku na železničnej stanici vo Zvolene, padal prvý sneh a všade bolo ticho. Priznám sa, že som v tom momente neverila, že revolúcia príde aj na Slovensko... Ale proces bol nezvratný a našťastie sa nedal už zastaviť. Milí čitatelia, pridte sa aj vy podeliť so svojimi spomienkami na november 1989 na niektoré z podujatí, ktoré sa budú túto jeseň organizovať k tomuto výročiu.

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsk@slovaci.at

www.slovaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Ingrid Fux,
Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-
SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára. Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

Ingrid Konrad

Ján Budaj – rodák z Bratislavy, ochranár, protirežimový aktivista, tribún Nežnej revolúcie a politik. Otec dvoch synov. A čo málokto vie, výtvarník, jeho diela sú v majetku Slovenskej národnej galérie. Podarilo sa mu prelomiť železnú oponu, ale z územia západného Nemecka bol odvečený späť. Vtedy mal 19 rokov. Nasledovalo väzenie, prenasledovanie, voči ktorému sa neprestal búriť... Nasledujúci rozhovor je o tom, ako to ovplyvnilo jeho život a životy jeho najbližších.

Dovoľ, aby som ti tykala. Nebude sa mi dariť vykať ti... Ako to, že si sa predsa len dostal na štúdium matematiky a fyziky na Pedagogickej fakulte v Trnave?

Po návrate z väzenia som nejaký čas robil v prístave, ale nevedel som si predstaviť, že by som sa podrobil povolávaciemu rozkazu. Skúsil som sa dostať, hoci politický väzeň, na vysokú. Vybral som si aprobáciu, na ktorú sa vtedy nik nehlásil, matematika – fyzika. Nepýtali výpis z registra trestov, s takou bezočivosťou režim nepočítal...

Väzenie, výsluchy a prenasledovanie ťa akoby zocelili. V tejto pre mnohých Slovákov nepochopiteľnej životnej situácii je to tak, že keď človeka spoločnosť plná strachu vyvrhne, nájde si tú „odvrátenú stranu mesiaca“ – spriaznené duše, odvážnych súputníkov, ľudí, na ktorých sa vie spoľahnúť?

Obdobie častých výsluchov nastalo až neskôr. Sprvu som študoval, na vlastné prekvapenie celkom dobre. A máš pravdu, opieral som sa o priateľov, ale nie iba z disentu. Hľadal a cenil som si slušných a slobodomilovných ľudí. Ďakujem prozreteľnosti, že som ich našiel. Iba tak sa dalo prežiť.

Spomínam si na stretnutie v byte na Moskovskej, niekto zazvonil pri dverách, ty si išiel otvoriť. Po chvíli si sa vrátil s tým, že máš ísť ráno znovu na výsluch. Čo väčšinou eštbáci v takýchto prípadoch chceli, o čo im išlo a čo si prežíval ty?

Eštbáci chceli rozširovať strach. Pochopil som dobre ten ich systém vo väzení. Preto som nepotreboval nejaké postupné objavovanie sveta, do ktorého som sa narodil. Eštbáci rávali so strachom, ale ak si niekto trúfol nebáť sa ich, často boli vedľa. Súčasne som sa snažil spoznávať ich manipulačné postupy a triky. Po čase som začal s vydávaním samizdatovej ročenky Sebaobrana, kde som opisoval spôsoby, ako sa brániť. Zhodou okolností bola napokon táto Sebaobrana u nás najmasovejšie vydaným samizdatom.

Vydávanie samizdatov, spolupráca s tajnou cirkvou a ďalšími občianskymi iniciatívami, najmä s Chartou 77 ťa učili sledovať veci

November 1989 - Ján Budaj (vpravo) a Milan Kňažko na tribúne na Námestí SNP

Fotografie: Archív Jána Budaja

SKUTOČNÝ ŽIVOT TREBA ŽIŤ POCTIVO A NA VLASTNÝ ÚČET

verejný. Ako si ich chápal vtedy a ako ich chápeš dnes? Je v tom rozdiel?

Samozrejme. Vtedajšia moc a my ostatní sme stáli na dvoch opačných brehoch. Dnešný verejný život je pestrofarebný, a preto aj nepomerne zložitejší. Aj preto hľadajú toľki ľudia u nás zjednodušené vysvetlenia sveta a dúfajú v zázračné riešenia problémov. Vidím v tom pozostatok bývalého režimu a jeho falošných ilúzií. Po nadobudnutí slobody bolo mnohým záťažko prevziať aj ťarchu zodpovednosti za vlastné (ne)schopnosti, za chyby, alebo hoci za smolu, ktorá proste ide so životom. Jednoduchšie im bolo hľadať vinníka inde, nie v sebe. Jednoduchšie bolo nadávať na demokratickú politiku a spomínať na chorobne luhajúci komunistický režim sľubujúci pozemský raj. Alebo veriť na nejaké temné sprisahanie. Pravdou však je, že žiť skutočný život treba poctivo a na vlastný účet – aj to, že je to ťažké. V každom režime nám život sťažujú limity našich schopností, postihuje nás neúspech, choroby alebo zloba iných ľudí či staroba... tak to proste na tomto svete je. Slobodný a zrelý človek vie, že si životom nesie sny, ale aj kríž, inak to nikdy nebolo ani nebude. Našťastie, slobodných a zreých ľudí u nás pribúda.

Bratislava/nahlas bola vlastne programovým manifestom na ochranu kultúrneho dedičstva a životného prostredia v Bratislave. Prečo ten dokument fascinoval verejnosť?

Slováci mali už od obrodzenia – ako národ prevažne žijúci na vidieku – problém vo sférach, ktoré sa rozvíjajú iba v mestách. K tým sféram patrí aj politika. A potom tu bolo toto starobylé, v 20. storočí premenované a búrané mesto. Bratislava je našou výzvou. Nezaložili sme ho, a naši otcovia nezabránili jeho nezmyselnému ničeniu. V mojej generácii sa to začalo obracať. S témou Bratislavy sa medzi nami objavil dovtedy neznámy fenomén – občiansky aktivizmus. Ľudia sa

postavili najprv proti ničeniu jej historických cintorínov. To bol koniec 70. rokov. Komunisti nechali bagrami vytrhávať pomníky a kosti zo zeme, mestský výbor komunistov vyhlásil, že definitívne odstráni z centra mesta „tmárske symboly“ (rozumej – kríže) a s nimi aj hroby s nápismi v nemčine, latinčine, maďarčine... Ten spor o cintoríny nebol primárne politický, ale ten najhlbší, tzn. civilizačný spor. Myslím, že od tejto kauzy sa datuje náš návrat do Európy. Po ďalších približne siedmich rokoch rôznych aktivít dozrel čas pre Bratislavu/nahlas, ten dokument sa stal našou Chartou. Toho ducha, ktorý priniesla Bratislava/nahlas, chápajú aj dnešné mladé generácie.

Si zárukou boja proti korupcii, podporoval si občianske iniciatívy aj po revolúcii. Spomínam na ich veľké stretnutie v roku 2008 v PKO, ktoré si organizoval. Súčasná slovenská prezidentka tam vtedy zbierala podpisy proti ilegálnej pezinskej skládke, na pódium nám prišli zahrať Marián Varga, Robo Grigorov, Peter Lipa a ďalší ... Boj o PKO, aj to bola ukážka politického aktivizmu zdola. Spomienky?

Skôr než začnem o PKO, pripomeniem prvý boj. Bol o Hrad ešte v 50. rokoch. Už predtým ho ľudia naplánovali zbúrať. Tak ako celú židovskú štvrť okolo neho, nepríjemne im pripomínala, čo urobili s jej obyvateľmi. Ten plán ochotne prevzali komunisti – však Hrad bol i tak zničený, nech padne, i tak je symbolom „prekonaných etáp spoločenského vývoja“. Voči tomu sa postavil jeden pamiatkar, architekt profesor Alfréd Piffel, a jeden výtvarník, Janko Alexy. Boli 50. roky, vtedy na nejaké protesty ani občiansky aktivizmus vôbec nepomysleli: prosíkali a dávali komunistickým papalášom tu nejaký obraz, inde flašu francúzskeho koňaku. Chodili, kloпали na dvere, vysvetľovali... Boli hádam prví, čo sa zastali dokatovaného mesta, niekdajšieho korunovačného Prešporku. „Koňakový“ boj dvoch obrancov Hradu sa skončil úspechom – vďaka tomu dnes

Príbeh pamätníka Ján Budaj (1952)

„Občianska angažovanosť sa v roku 1989 ukázala byť výbušninou, ktorá je schopná vyhodit' do povetria taký systém, aký bol systém totality.“

Narodil sa 10. februára 1952 v Bratislave; po ukončení strednej školy sa neúspešne pokúsil so spolužiakom prejsť cez železnú oponu; stal sa nepriateľskou osobou režimu, bol viackrát väznený, často vypočúvaný a aj po prepustení sledovaný; po vylúčení zo štúdia na vysokej škole pracoval ako kurič a pomocný pracovník v rôznych podnikoch; popri tom sa venoval organizovaniu nezávislej kultúry a voľnej tvorbe; spolupracoval s tajnou cirkvou a s občianskymi iniciatívami; v 80. rokoch sa angažoval ako aktivista a organizátor širokého spektra protirežimových aktivít, ktoré vrcholili vydaním publikácie Bratislava/nahlas v septembri 1987; kritizoval kvalitu života v hlavnom meste, ako aj neschopnosť a skostnatenosť režimu; za svoje aktivity bol Ján Budaj pod dozorom Štátnej bezpečnosti, ktorá sa ho všemožne snažila zdiskreditovať; 19. novembra 1989 vznikol hnutie Verejnosť proti násiliu; Ján Budaj bol najprv jeho koordinátorom a od januára 1990 jeho predsedom; počas masových demonštrácií v Bratislave v roku 1989 bol moderátorom mítingov na Námestí SNP a prvým mužom Nežnej revolúcie na Slovensku.

Jána Budaja preslávili predovšetkým masové demonštrácie v Bratislave v období novembra a decembra 1989, počas ktorých bol moderátorom mítingov na Námestí SNP a prvým mužom Nežnej revolúcie na Slovensku. V období od novembra 1989 do prvých slobodných volieb v júni 1990 Ján Budaj viedol VPN, bol poslancom a prvým podpredsedom Slovenskej národnej rady (SNR), kde inicioval aj založenie Výboru SNR pre životné prostredie. V priebehu posledného dňa volieb, v ktorých VPN s prevahou zvíťazila, však Ján Budaj odstúpil z jej kandidátky. Z federálneho ministerstva vnútra totiž prišla informácia, že jeho meno je zaregistrované medzi spolupracovníkmi ŠtB.

Táto informácia sa okamžite stala obrovskou senzáciou, pre mnohých však bola úplne nepochopiteľná. ŠtB zaevidovala Jána Budaja ako sledovanú osobu už na začiatku 70. rokov a väčšinu času bol v jej zoznamoch vedený v kategórii „nepriateľská osoba“. Jedno obdobie však bol preevidovaný do kategórie „tajný spolupracovník“. Zväzok a dokumenty, ktoré by mohli bližšie osvetliť jeho spoluprácu s ŠtB, sa v archívoch nenachádzajú a s najväčšou pravdepodobnosťou boli účelovo vytiahnuté spomedzi dokumentov ŠtB. Mnohé ďalšie dokumenty však poukazujú na skutočnosť, že Ján Budaj s ŠtB nikdy aktívne nespolupracoval.

Po lustračnej afére z roku 1990 sa Budaj stiahol z vrcholovej politiky, avšak angažoval sa na nižších stupňoch politického rebríčka. Pôsobil ako poslanec Národnej rady

Slovenskej republiky za Slovenskú demokratickú koalíciu, neskôr bol zvolený za poslanca Mestského zastupiteľstva Bratislavy, v komunálnych voľbách 2010 kandidoval na primátora Bratislavy a ako líder strany Zmena zdola – Demokratická únia kandidoval v parlamentných voľbách v marci 2012.

Príbeh pamätníka spracovali: Peter Jašek a Jana Speváková

Foto: Ingrid Konrad

Opäť na tribúne - Ján Budaj s čiapkou známou ako "budajka" v roku 2016

máme symbol štátu, ktorý sa pyšne skvie na eurominci. Druhým občianskym bojom bol náš boj o cintoríny. To boli tvrdšie konflikty. Režim nás označil za nepriateľov, vyšetrovali nás a zatýkali, vyhrazali sa politickým procesom. Poničili historické múry, kaplnky a rodinné hrobky elity tohto mesta, vyviezli tisíce hodnotných pomníkov, ale pod našim vytrvalým tlakom ustúpili – a cintoríny prežili. Verím, že z Ondrejského cintorína bude napokon nový Národný cintorín.

Tetím veľkým vzopätím aktívneho občianstva bol boj proti zničeniu PKO. Je výrečné, že napriek desať rokov trvajúcejmu zápasu, tisícovým petíciám a mobilizácii kultúrnej a politickej (Radičová) elity – developeri za pomoci vierolomného primátora tento mestský majetok, tieto hodnotné pamiatky zničili. Zničenie PKO považujem za príznak tej istej mafianizácie verejného života, ktorá zahubila Kušnírovú a Kuciaka. Je to chobotnica, ktorej sú zisky nad všetky hodnoty. Verím, že oba zločiny sa vyšetrí a vinníci skončia vo väzeniach. Inak túto etapu nášho vývoja neprekonáme.

30 rokov po revolúcii je doba krátka z hľadiska dejín, dlhá v kontexte ľudského života. Čo nám tieto roky povedali o nás Slovákoch?

Dnes pri obzretí na tých 30 rokov vidíme, že ľudia, čo sa narodili a žili v neslobode – podobne ako väzni – nevedeli nič o reálnom živote, ani sami o sebe. Za tých 30 rokov sme sa neustále spoznávali, zbavovali sa nánosov sebaklamov a zvyškov života v ľži. Čoraz viac sme sa ako občania odvažovali vyprosiť od vrchnosti svoje práva a záujmy. Nešlo nám to ani rýchlo, ani ľahko – ale išlo. Z niekdajších malých skupiniek disidentov a občianskych aktivistov je dnes masa občianskej spoločnosti. Tých 30 rokov bolo aj dobou zrodu a budovania štátu. Čo tie roky povedali o nás? Že na to máme. Ale že môžeme aj prehrať. Tak to v slobode chodí. Stále sme si naplno nepriznali, ako veľa záleží na nás.

Dnes sme konfrontovaní s novou generáciou, ktorej život vznikal na nových základoch, je Slovensko modernou civilizovanou krajinou?

Je. Ale práve preto žije aj spochybneniami modernity a civilizácie, aké prežíva aj Rakúsko

a iné európske štáty. V takýchto dobách spochybňovania, hľadania novej rovnováhy sa každý národ opiera o nejaké základné hodnoty, o kľúčové skúsenosti svojich dejín. My, čo sme žili v totalite, by sme sa v týchto dobách mohli oprieť o kapitál nazbieraný v desaťročiach vzdorovania voči neslobode a ľživej ideológii. Dôležitou skúsenosťou bol aj zápas s mečiarizmom. Aj preto u nás väčšina ľudí vie presne, čo chce a čo nie. Preto u nás dopadli všetky kľúčové voľby v prospech pokračovania v demokracii, v budovaní štátu aj v to, čo sa začalo pri pochode z Bratislavy do Hainburgu pozdravom „Ahoj, Európa!“ , teda v prospech európskej orientácie. To potvrdí aj generačná zmena, ktorá je na Slovensku predo dvermi.

Sledujem, že rokmi narastá nespokojnosť v tých, ktorí boli nositeľmi zmeny. Stihli sme sa vysporiadať s odkazom revolúcie? Aká je dnes rétorika toho odkazu?

Áno, sme nespokojní aj nahnevaní. V Novembri '89 sme síce skandovali, že to robíme pre naše deti, ale v kútku duše sme verili, že si už onedlho budeme užívať výhody práneho, slobodného a demokratického systému, aký je napr. v Rakúsku. Verili sme aj, že aj my okúsime trochu západného blahobytu... a že si zaslúžime spoznať pocit, že to stálo za to a spoločnosť sa dostala tam, kam sme túžili. Namiesto toho moja generácia stúpila do každej kaluže, čo bola na ceste. Nechali sme vracat sa komunistov, ktorí ovládli majetkovú transformáciu a vytunelovali štát. Potom neboli zdroje na nevyhnutné reformy a infraštruktúry štátu. Máme slabé školstvo, podvyživené zdravotníctvo..., mladí nám odchádzajú. Kto by veril, že ani po 30 rokoch ešte nebude dialnica na východ? Alebo že napriek obrovským dotáciám z EÚ nevyriešia politickú ťažkosť kedysi združeného a po revolúcii oligarchizovaného pôdohospodárstva? Ani ťažkosť veľkej rómskej komunity? Že necháme politikov poničiť naše lesy? Kto by bol veril, že veci dôjdu tak ďaleko, že chamtiví oligarchovia vytvorí v štáte mafiánske pomery, v ktorých bude zabíjať novinár, čo o nich píše? Nespokojnosť je namieste, ale nie rezignácia. Naopak.

A odkaz Novembra? Čo môže byť výrečnejšie než to, že mladí spontánne vytvorili pamätník na počtu zavraždeného novinára a jeho snúbence práve na Námestí SNP, pri pamätnej tabuli roku 1989? To námestie sa stalo opäť kolbišom sil minulosti a budúcnosti. Opäť je barometrom odvahy tejto spoločnosti k novému skoku dopredu. Tým skokom bude tretia etapa demokratickej zmeny: po revolúcii v roku 1989, po voľbách v roku 1998 ňou môžu byť voľby 2020.

Odkazom revolúcie je naše sebazpoznanie. Hlavné poznanie, že iba na nás záleží, či sa veci vyvíjajú k lepšiemu, alebo sa všetko kazí a ide späť. Dnes to už vie – a nie iba učebnicovo, ale z vlastnej skúsenosti – obrovská masa pokračovateľov Nežnej revolúcie. Táto demokratická verejnosť je najdôležitejším dôsledkom, ak chceš, aj odkazom Nežnej revolúcie z roku 1989. ■

Ďakujem za rozhovor

Ján Budaj - gebürtiger Pressburger, Antiregime-Aktivist und Politiker. Vater zweier Söhne. Und, was nicht jeder weiß, ein Künstler. Seine Werke wurden zum Eigentum der Slowakischen Nationalgalerie. Es gelang ihm zwar, den eisernen Vorhang zu überwinden, aber dann wurde er mit Gewalt zurückgeschleppt. Damals war er 19 Jahre alt. Es folgten Gefängnis und Verfolgung, wogegen er sich nie aufgehört hat zu wehren...

Der politische Häftling Jan Budaj konnte nicht studieren, keinen besseren Job annehmen, für die sozialistische Republik war er der Feind Nr. 1. Trotzdem, dank der typischen Schlampigkeit des Regimes, konnte er studieren. Die Approbation Mathematik-Physik auf der Tyrnauer Uni war nie gut besetzt. Es dauerte drei Jahre, bis er entdeckt und rausgeworfen wurde... Danach arbeitete er als Heizer oder Hilfsarbeiter. Budaj war immer unter der Aufsicht der Staatspolizei, sie wollte ihn ständig diskreditieren. Er hat sich trotzdem engagiert, organisierte zahlreiche Aktivitäten gegen das Regime, traf tschechische und polnische Dissidenten, kritisierte den mangelhaften Umweltschutz in der Schrift BRATISLAVA LAUT.

In 1989 wurde Jan Budaj zu einer der führenden Persönlichkeiten der Sanften Revolution. Der Schatten der kommunistischen Macht hat ihn aber auch anfangs der 90er Jahre eingeholt, als das zuständige Ministerium die Nachricht über seine Zusammenarbeit mit den Stasi veröffentlicht hatte und er daraufhin seine politische Kandidatur zurückzog. Dieser Betrug hat ihn viel gekostet, doch wie laut es auch verkündet wurde, so leise schrieb später das Institut des nationalen Gedächtnisses auf seiner Webseite:

Die Staatspolizei verfolgte Budaj schon in den 70. Jahren – die meiste Zeit wurde er in der Kategorie „feindliche Person“ geführt. Einmal wurde er jedoch in die Kategorie „Geheimmitarbeiter“ umgeschrieben. Es fehlt jeder Beweis oder Dokumente, die es bestätigen oder widerrufen könnten, es ist anzunehmen, dass diese zweckmäßig aus dem Archiv entfernt wurden. Andere zahlreiche Dokumente weisen darauf hin, dass Jan Budaj mit den Stasis nie aktiv zusammengearbeitet hat.

NÁVŠTEVA U MINISTRA SCHALLENBERGA

Horúce leto sa začalo tento rok v chladnom máji aférou po uverejnení videa z dovolenky v roku 2017 vtedajšieho rakúskeho vicekancelára a predsedu FPÖ Heinz-Christiana Stracheho a šéfa FPÖ klubu Johanna Gudenusu. Bolo to 7 minút z celkového 7-hodinového materiálu, ktoré mali doteraz nebývalý vplyv na vnútropolitické dianie v Rakúsku. V konečnom dôsledku padla na tejto udalosti vtedajšia koalícia ÖVP a FPÖ a z plánovanej recepcie na Úrade spolkového kancelára so štátnym sekretárom Gernotom Blümelom 14. júna sa stala recepcia ministra zahraničných vecí Mag. Alexandra Schallenberg, ktorý dostal do svojich kompetencií aj záležitosti rakúskych národnostných menšín. Predpoklady na to mal. Bol pár rokov vedúci sekcie pre Európske otázky integrácie a zahraničia. Pre zaujímavosť – v rámci rakúskej úradníckej vlády bol dvakrát menovaný – 3. júna sa stal ministrom pre Európske otázky, integráciu a zahraničia a o dva dni neskôr dostal od prezidenta ešte zodpovednosť za EÚ, umenie, kultúru a médiá v rámci spolkového úradu.

Ani nie po dvoch týždňoch po vymenovaní sme sa stretli na recepcii. Naše očakávania neboli prehnané, aj keď bol o našej agende informovaný, mali sme možnosť v krátkom rozhovore o situácii slovenskej národnostnej menšiny podrobnejšie referovať. Veľké sľuby sme nedostali, ale dal nám slovo, že sa bude snažiť formálne procesy, ako termíny ohľadne finančného zabezpečenia menšín aj v tomto roku dodržať. Viac sme si ani netrúfali dúfať. Odchádzali sme zo stretnutia s pocitom, že otázka menšín má u ministra rezonanciu, ale priorita pri tej pestrej kytiči rozličných úloh nebude práve vysoká. ■

Vlado Mlynár

Zľava: Vlado Mlynár, Ingrid Konrad, Alexander Schallenberg, Vlasta Osterauer-Novak a Inna Mlada

Foto: Vlado Mlynár

PRIVÍTANIE RAKÚSKYCH MENŠÍN NA VIEDENSKEJ RADNICI

Z iniciatívy Josefa Hollosa, prezidenta Ústrednej asociácie maďarských združení a organizácií v Rakúsku a bývalého senátneho radcu na magistráte vo Viedni MA13 (Vzdelávanie a mimoškolská starostlivosť o mládež), sme dostali možnosť stretnúť sa s primátorom Viedne Michaelom Ludwigom. V čase úradníckej vlády, keď sa požiadavky akéhokoľvek charakteru veľmi ťažko presadzujú, sme sa dohodli, že v našom termíne sa kontrajeme na školský systém menšín vo Viedni. Keďže mesto je zodpovedné za ľudové školy, predložili sme primátorovi návrh, aby národnostné menšiny vo Viedni mali podobné možnosti, ako majú menšiny v Korutánsku a Burgenlande v rámci lokálneho zákona o školstve. Ide hlavne o financovanie školských zariadení, ako to majú verejné školy, ktoré dostávajú za každého žiaka cca. 2 200 eur na rok. Tým je zaručená základná školská starostlivosť o deti. Z týchto peňazí sa financuje údržba školy. Škola Komenský je jedinečná kultúrna pamiatka menšín v Rakúsku – v roku 2022 bude 150 rokov jej existencie – , no bez dlhodobého financovania z roka na rok prekonáva finančné problémy. Ďalšími témami nášho rozhovoru bolo zastúpenie menšín v ORF a v médiách všeobecne. Diskutovali sme o autochtónnej definícii menšín, ktorá buduje na teritoriálnom princípe. V čase vysokej mobility a narastania populácie v mestách je tento princíp pre nás ako menšinu kontraproduktívny. Pán primátor sľúbil, že naše požiadavky bude tlmočiť na zodpovedných miestach a že budeme pozvaní ku konkretizovaniu plánu realizácie. ■

Vlado Mlynár

Zľava: Vlado Mlynár, Mirjam Karolyová (Rómovia), Martin Ivancsics (Chorváti), Michael Ludwig, Josef Hollos (Maďari), Pavel Rodt a Karel Hanz (Česi) a Emmerich Gärtner-Horvath (Rómovia)

Foto: Rudolf Mathias

Ingrid Fux

Dobre fungujúci manželský život po dvadsiatich rokoch nie je ľahká téma, presviedčame sa o tom denne okolo seba. Čo pre dramatikov poskytuje nevyčerpatelný zdroj inšpirácie, pre manželské páry neraz prináša úskalia, cez ktoré nie je ľahké sa preniesť. Po tomto námete siahol aj nemecký autor Michael Engler a o tom, že to bola dobrá voľba a že ide o divácky príťažlivú tému, nás presvedčila plná sála Divadla Freie Bühne. Hostovali tu 8. apríla 2019 slovenskí herci s hrou **Ešte raz, ale lepšie** z umeleckého projektu Teatro tatro v režijnom stvárnení Martina Mňahončáka.

EŠTE RAZ, ALE LEPŠIE

Po prvýkrát na doskách Divadla Freie Bühne: (zľava) Gregor Hološka, Anikó Vargová, Marek Igonda a Kristína Greppelová

Fotografie: Ingrid Fux

Zaujímavý bol aj pohľad priamo do hľadiska, kde sedeli významní hostia; riaditeľ Slovenského inštitútu Igor Skoček a kultúrna referentka Andrea Kocianová, ale i sólisti baletu Viedenskej štátnej opery Nina Poláková a Roman Lazík, ktorí sú ako reprezentanti slovenskej umeleckej scény známi možno viac v Rakúsku ako na Slovensku. Predstavenie si so záujmom pozrela aj riaditeľka divadla Freie Bühne Michaela Ehrenstein, ktorá je sama aktívnou herečkou.

Táto vynikajúca kombinácia umeleckej energie na pódii a v hľadisku sa podpísala aj na znamenitých výkonoch hercov **Marka Igonda, Anikó Vargovej, Kristíny Greppelovej** i **Gregora Hološku**, na ktorých sa diváci a mnohí mladší priaznivci RSKS mimoriadne tešili. Zväčša ich poznajú z televíznych obrazoviek, preto si živé vystúpenie nenechali ujsť. Na predstavenie ich však prilákalo aj ústredné motto tragikomédie o rozpadávajúcom sa manželstve: Začali by ste svoj život odznovu ináč, ak by ste na to dostali príležitosť?

Pred takouto dilemou stojí aj hlavný predstaviteľ, známy a úspešný spisovateľ, ktorého talent sa postupne vytráca a v popredí jeho záujmu je viac alkohol a milenky ako jeho spisovateľská tvorba. Jeho manželstvo stojí pred rozpadom, a keď už hrozí rozvod, udrie si počas hádky hlavu a upadne do kómy. Keď sa preberie, zistí, že si nepamätá posledných pätnásť rokov života. Nevie preto pochopiť, kam sa podela jeho ctižiadosť, ani to, prečo je neverný žene, ktorú miluje.

Napriek všetkému sa rozhodne bojovať o to, aby stroskotaný vzťah zachránil. Otázne ale je, či manželia budú po mnohých rokoch trápenia schopní začať odznovu a lepšie.

Hlavnému hrdinovi v podaní sympatickeho herca Marka Igonda to, samozrejme, diváci v kútiku duše nesmierne prajú a pozitívne hodnotia jeho snahu zabojsť o lásku svojej ženy. Stále ju miluje a snaží sa urobiť všetko pre to, aby spolu zostali a začali žiť tak, ako to bolo na začiatku ich vzťahu, keď nežili v takom dobrom hmotnom zabezpečení ako teraz, ale viac sa sústreďovali na vzájomné prejavy lásky.

Táto pozitívna energia vyžarovala aj v závere predstavenia. Diváci ocenili hercov mimoriadnym potleskom a bolo cítiť vďaka za to, že nám priniesli aj pri pomerne vážnej tematike veľa vtipných scén, ktoré otvorili priestor fantázii a skvelým hereckým výkonom.

Veľmi príjemné bolo, že po predstavení si herci posedeli v kruhu svojich priaznivcov a zodpovedali zvedavé otázky. Porozprávali o aktuálnych projektoch v televízii či v divadle, s ochotou zapožovali na spoločných selfie a odkryli nám okrem umeleckého aj svoj ľudský rozmer. ■

Hlavní protagonisti, hostia a organizátori večera

CHILL OUT S KAPUSTNICOU

Povelkonočné chill out stretnutie, ktoré sa konalo 25. apríla, nielen že zasýtilo aj tých najnáročnejších gurmánov chutnou kapustnicou s údeným aj klobáskou, ale prinieslo nám poučenie aj zábavu. Keďže sa blížil máj, pripomenuli sme si ľudové tradície jarného slnovratu, a to v podaní Eleny Repky, ktorá nám tak dokázala že jarné povery, májové porekadlá a zvyky spojené s menami Juraj, Žofia alebo Ján nie sú iba prázdny vetami v našej slovenskej ľudovej kultúre, ale že nás tiež dokážu obdať pozitívnou energiou a pocitom spolupatričnosti.

Krásnu symboliku so sebou nesie napríklad už prvý májový deň. Keďže tento mesiac je často označovaný aj ako mesiac lásky, zaužívanou tradíciou je sladký božtek pod rozkvitnutou čerešňou – jej ružové kvety dodajú láske romantický nádych. Máj sa spája s láskou i kvôli tomu, že v tomto čase sa začína prebúdať príroda a človek dostáva z toľkej krásy okolo seba novú energiu.

Prvá májová noc z 30. apríla na 1. mája, nazývaná aj Valpurgina noc, je spájaná i s mocou temných bytostí. Počas tejto noci sa stretali všetky čarodejnice a strigy z okolia na tmavých miestach, aby si dohodli stratégiu, ako zničia čo najviac miest v dedine.

Jednou z najznámejších tradícií je bezo sporu stavanie májov. Mladí šuhaji v každej dedine postavili máj, ktorým potom ozdobili bránu vyvolenej niektorého z nich. Tieto máje sa stavali z rôznych druhov stromov, najčastejšie to bola

Fotografie: Ingrid Žalneva

Rezká hudba folklórneho súboru Vinica

breza. Vrcholec sa ešte ozdobil stužkami. Máje sa niekedy stavali aj uprostred dediny alebo pred významnými budovami, ako sú kostol, radnica alebo škola.

Na jar sa tiež po dedinách spievali chorovody. Dievčence sa držali za ruky a rytmicky kráčali v zástupe do melódie spievaných veršov. Niekedy niesli ozdobené halúzky (máj, alebo letečko). Spolkové stretnutie sa konalo s ľudovou hudbou folklórneho súboru Vinica, a tak sme prítomných poprosili napísať dvojveršové chorovodové "hajku" a vytvorené chorovody sme si potom aj zaspievali. Pri vítku a kapustnici viacerí neodolali a spoločne si na ľudovú nôtu aj zakrepčili. ■

Elena Repka

Do kapustnice sme okrem korenia primiešali aj poriadnu dávku dobrej nálady - (zľava): Vlado Mlynár, Lubica Macura a riaditeľ Slovenského inštitútu Igor Skoček

JARNÁ PRECHÁDZKA

V sobotu 27. apríla sme sa v poobedňajších hodinách poprechádzali po parku viedenského záhradného paláca rodiny Lichtenštajncov. Naša oblúbená a fundovaná sprievodkyňa Janka Gregor-Rogler nám poukazovala rôzne zákutia parku a porozprávala zaujímavé príbehy zo života tohto slávneho rodu.

Viedenský Slováci pod vlajkou Lichtenštajnska

Záhradný palác Gartenpalais Liechtenstein

Výklad sprievodkyne s ilustráciami barokového maliara Canaletta

Baroková záhrada prechádza do anglického parku

Pozostatok z kaskád a jaskýň z obdobia baroka

Posedenie na nádvorí záhradného paláca

Fotografie: Ingrid Fux

LITERÁRNY VEČER

V prvom tohoročnom čísle Pohľadov sme vám v rozhovore Dada Nagya predstavili Tamaru Šimončíkovú Heribanovú. Spoznať túto sympatickú úspešnú slovenskú spisovateľku naživo sme mali možnosť v našich spolkových priestoroch vo štvrtok 9. mája. Stretnutie bolo akoby pokračovaním rozhovoru, Dado Nagy sa pýtal nielen na jej tvorbu, ale aj na záľubu v zbieraní a skúmaní ľudových krojov. Práve táto tematika bola pre divákov veľmi pútavá, veď napríklad mnohí ani netušili, že existuje tzv. kútna plachta, ktorou sa šestonedielka oddeľovala od ostatného priestoru miestnosti, vytvorila pre matku s novorodencom akýsi bezpečný kút. Plachta mala odrážať aj negatívnu energiu. Podobných zaujímavostí sme sa dozvedeli omnoho viac.

Foto: Ingrid Fux Text: Ingrid Žalneva

Hlavní aktéri večera: Tamaru Šimončíková Heribanová, Dado Nagy a výber najnovších kníh

Samozrejme, že podstatná časť večera bola venovaná najnovšiemu románu autorky, ktorý vyšiel pod názvom Pendlenie. Rozpráva príbehy šiestice priateľov, ktorí každé ráno pendlujú do a zo školy medzi Bratislavou a Kittsee, neskôr Viedňou. Diskusia sa niesla vo veľmi príjemnej atmosfére, o čom svedčia aj slová Tamaru Šimončíkovej Heribanovej na záver stretnutia: „Srdечná vďaka za nezabudnuteľný

večer. Bol to pre mňa veľký zážitok a rada budem na tieto chvíle spomínať.“ Dado Nagy k tomu dodal: „Ďakujem, že môžem byť u vás pravidelným hosťom – už neuveriteľných sedemdesiat rokov! Opäť to bolo veľmi príjemné.“ Pendlovanie medzi Rakúskom a Slovenskom pozná veľa našich členov. A tak sme sa opýtali slovenskej študentky medicíny Nikoly Pauly Šimkovičovej na jej vlastné skúsenosti:

ÚVAHA O PENDLOVANÍ

Moje skúsenosti s pendlovaním sa začali v roku 2008, keď som sa presťahovala zo Slovenska do Viedne, kde som nastúpila na gymnázium. Mala som vtedy 14 rokov a po prvýkrát v živote som začala žiť mimo dosahu mojich rodičov, v inom meste, 315 km od môjho domova. Zo začiatku som chodievala domov každý víkend, a aj keď to nebolo typické denné pendlovanie, jazdenie tejto štreky tam a späť, sa stalo veľkou súčasťou môjho života. 315 km zase neznie ako pol sveta, no absolvovať túto trasu vlakom mi vždy zabralo polovicu dňa. Čakanie na príchod vlaku, trikrát prestup a poväčšine nejaké to meškanie.

Musím sa priznať, nemala som to vôbec rada a vždy som pred odchodom z domu mala stres, či vlak nezmeškám, čo sa mi párkrát naozaj stalo. Na železničnú stanicu v Kriváni ma autom viezol môj tatko a vlak sme zmeškali. Pokúšal sa ma zaviesť do Zvolena, aby som mohla nastúpiť tam, no vlak bol oveľa rýchlejší ako my. Nakoniec sa nám vlak podarilo dohnať a nastúpila som doň až v Kozárovciach, teda pred Levicami. Musím povedať, že mi vtedy nebolo všetko jedno, najmä ak máte povinnú školskú dochádzku, je nedeľa a v pondelok píšete dôležitú školskú prácu.

Výhodou takéhoto niekoľkohodinového cestovania vlakom je to, že sa nemusíte sústrediť na premávku, môžete si čítať, spať alebo učiť sa. A to som naozaj neustále využívala. Učiť sa vo vlaku bolo pre mňa samozrejmosťou. Človek aspoň môže čas zmysluplne a produktívne využiť. Iné je to teraz, keď jazdievam za mojou rodinou autom. Táto forma je pohodlnejšia, namiesto takmer siedmich hodín potrebujem len tri a pol až štyri, nemusím prestupovať, môžem si zobrať kufror, koľko sa len do auta pomestí, a nezmeškám žiaden odjazd. Na druhej strane sa musím celú cestu koncentrovať a nemôžem sa učiť ani si čítať, nehovoriac o spánku. Ale vyhovuje mi to takto oveľa viac, aj keď čas strávený v aute nemôžem tak dobre využiť ako vo vlaku.

Čo bolo a je mojou motiváciou? Moju najbližšiu rodinu som opustila dosť skoro a kým moji rovesníci vyrastali a „dozrievali“ pod dozorom a starostlivosťou rodičov a starých rodičov, ja som tak robila sama, pod vplyvom kamarátov

a výchovných pedagógov na internáte. Nie že by som sa sťažovala. V tom veku som bola celkom rada, pretože pubertou sprevádzané hádky s rodičmi som zažívala len cez víkendy.

Prežila som niekoľko fáz. Prvá bola hneď na začiatku po príchode do Viedne, to bola tá dobrodružná, s obavami a, priznávam, aj strachom. V druhej fáze zvyknutia som spoznala prostredie, nových ľudí, z ktorých sa stali moji priatelia. Tak sa vyvinulo akési udomácnenie. V tejto fáze som pendlovala na Slovensko často, ale nie úplne každý víkend ako na začiatku. Po niekoľkých rokoch som prešla do fázy ukotvenia, keď som sa zmierila a vyrovnala s myšlienkou, že mojim domovom sa stala Viedeň. Momentálne jazdím za rodinou len každý tretí až štvrtý víkend. No čím som staršia, tým viac si vážim čas s mojimi blízkymi. A pendlujem síce len na víkend od piatku večera do nedele doobedia, ale nepovažujem to vôbec za stratený čas. Veľmi si tieto chvíle vážim a každý raz som plne motivovaná.

Zaujímalo by ma spočítať všetok ten čas, ktorý som zatiaľ v živote strávila na tejto trase. Za desať rokov sa toho určite nazbieralo neúrekom. Myslím si, že pendlovanie človeka zmení. Najmä ho privedie k premýšľaniu nad jeho zmyslom. Pre mňa bolo na začiatku týmto zmyslom štúdium, teraz je to vzťah k rodine, k Slovensku, k mojej domovine. Pokiaľ vám stojí za to námaha, ktorú do pendlovania vkladáte, a čas, ktorý doň investujete, potom to určite má zmysel a nemusíte nič ľutovať. Ja neľutujem. ■

Nikola Paula Šimkovičová

FRIEDRICH WEINWURM

Vynikal nekompromisnosťou svojho puristického názoru na architektúru, rozsahom svojho diela aj vplyvom na formovanie slovenskej medzivojnovovej architektúry.

Friedrich Weinwurm sa narodil v 30. augusta 1885 v Borskom Mikuláši. Strednú školu absolvoval na bratislavskom lýceu. Architektúru vyštudoval na Technickej univerzite v Drážďanoch a Berlíne, kde po skončení štúdia krátko pôsobil. Do Bratislavy prišiel v roku 1915 v čase doznievajúcej neskorej secesie a dekoratívneho eklektického historizmu. Vďaka svojmu vzdelaniu a skúsenostiam sa rýchlo stal vedúcou osobnosťou miestnej architektonickej scény. Spolu s Ignáčom Vécseiom realizoval desiatky významných stavieb, čím výrazne prispel k modernému obrazu mesta a k jeho formujúcemu sa „veľkomestskému“ imidžu novej slovenskej metropoly. Okrem toho udržiaval kontakty s predstaviteľmi českej, rakúskej, ruskej i nemeckej avantgardy a podieľal sa na založení ľavicového časopisu Nová Bratislava. Jeho dielo však ostalo nedokončené. Pre svoj židovský pôvod bol prenasledovaný režimom slovenského štátu. Bol vážnený a pravdepodobne počas úteku pri prechode cez štátnu hranicu zmizol bez stopy.

Začiatky profesionálnej kariéry

Weinwurm vynikal svojím jasným postojom k purizmu. Ide o architektonický názor vychádzajúci z vnútra, z funkčnej a konštrukčnej podstaty stavby a jej čistého výrazu. Neovplyvnil ho romantický eklektizmus ani „národný“ dekorativizmus. Nepriklonil sa ani k estetickému výtvarenej abstrakcii funkcionalizmu. Klasicistický základ jeho rukopisu možno badať už na prvých prácach. V roku 1924 spolu s brnianskym architektom Ernstom Wiesnerom navrhli kancelársku budovu Žilinskej portlandcementovej firmy v Bratislave. Stavba sa niesla vo vecnom štýle, hmota a usporiadanie fasády vychádzali z požiadaviek vnútornej dispozície.

Ateliér Weinwurm-Vécsei

V roku 1924 Friedrich Weinwurm a bratislavský architekt Ignác Vécsei založili spoločný ateliér. Ich spolupráca bola mimoriadne plodná až do roku 1938, kedy museli firmu kvôli protizidovským zákonom zatvoriť. Spolupráca Weinwurma so Žilinskou portlandcementovou spoločnosťou priniesla ateliéru viacero menších zákaziek. V roku 1927 získali objednávku na pomerne veľký projekt – stavbu Považskej agrárnej a priemyselnej banky v Žiline. Puristický kubus zdvihnutý na hranatých stĺpoch zakrývajúcej podluby uprostred historického námestia pôsobil dosť vyzývavo.

Foto: Slovenský národný archív

Friedrich Weinwurm, okolo roku 1931

Po tom, čo budova prežila najbúrlivejšie roky dvadsiateho storočia, ju odstránili na konci deväťdesiatych rokov. Pre ateliér prišlo veľmi plodné obdobie: nasledovali bratislavské projekty správnej budovy Západoslovenských elektrární a administratívna a obytná budova Život na Grösslingovej ulici či polyfunkčný dom Schön na Obchodnej ulici. Posledným väčším realizovaným dielom bola Dunajská banka pri Rybárskej bráne v Bratislave.

Bývanie pre každého

Ateliéru Weinwurm-Vécsei sa v roku 1930 podarilo realizovať projekt na výstavbu nových bytov pre sociálne slabšie vrstvy Unitas. Ten sa skladá zo siedmich dlhých pavlačových domov a jeho idea voľnej zástavby v mestskej zeleni bola na bratislavské pomery až revolučnou novinkou.

Foto: Hofer, Archív hl. mesta Bratislava

A JEHO NEDOKONČENÉ DIELO

Foto: Hofer, Archív hl. mesta Bratislava

Obchodný dom Schön, Bratislava

Domy majú šesť podlaží, pozostávajú z troch sekcií so samostatnými schodiskami a vstupmi do jednotlivých bytov zo spoločných pavlačí. Byty majú veľmi racionálnu a úspornú dispozíciu. Podľa niektorých boli pôvodne zamýšľané ako kolektívne, nakoniec ale skončili ako samostatné domácnosti s vlastnými kuchyňami.

Takmer vzápätí po realizácii Unitasu prišiel projekt na obytný komplex pre štátnych úradníkov s názvom Nová doba. Je to súbor troch blokov, postavených postupne počas viacerých rokov. Pôvodným zámerom bola tiež radová zástavba, aká sa použila pri stavbe Unitasu, ale na podnet mestského úradu sa štruktúra musela zmeniť na polouzavreté bloky. Kubusy jednotlivých blokov majú prísne striedmy a univerzálny výraz. Pri ich výstavbe sa uplatnila oceľová konštrukcia po prvýkrát na obytnej stavbe. Do dispozícií jednotlivých bytov architekti sčasti opäť premietli vlastné sociálne ideály, predovšetkým ale snahu o kultúrne a hygienické bývanie.

Foto: Hofer, Archív hl. mesta Bratislava

Obytný súbor Unitas, Bratislava, 1932

Vila senátora Tománka, Bratislava, 1929

Téma bývania bola pre Weinwurma vždy rovnako zaujímavá, či už išlo o miestneho podnikateľa, alebo o sociálne byty. Weinwurm je autorom viacerých bratislavských vil, ktorými reagoval na požiadavky meštianskych rodín. Použil pritom vlastné puristické výrazové prostriedky. Vily pôsobia spravidla racionálne navonok a intímne smerom dovnútra. Po stavbe Vily L v Bratislave sa investor – rodina Lengyelovcov – rozhodla najať na návrh interiéru iného architekta, medzi inými ako potenciálny autor vilu navštívil aj viedenský architekt Adolf Loos. Interiér napokon navrhol iný známy rakúsky architekt, Josef Hoffmann. Weinwurmova Vila T (pre senátora Tománka) v Bratislave bola dokonca porovnávaná s brnianskou vilou Tugendhat.

Život a dielo tohto avantgardného tvorca mestského bývania spracovala v obsiahlej monografii Friedrich Weinwurm (vyd. Slovart 2014) popredná historička architektúry prof. Henrieta Moravčíková, ktorá sa špecializuje na architektúru 20. a 21. storočia. V Slovenskej národnej galérii vlni pripravila kurátorsky s Denisom Haberlandom výstavu Architekt Friedrich Weinwurm: Nová cesta, ktorá bola sprístupnená celý prvý polrok 2018.

Prof. Henrieta Moravčíkovej ďakujeme za láskavé poskytnutie obrazového materiálu. ■

Spracovala Martina Víglašská

Zdroje:
https://sk.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Weinwurm
<https://www.archinfo.sk/diskusia/architekt-friedrich-weinwurm-nova-cesta.html>

Friedrich Weinwurm (1885-1942) war ein slowakischer Architekt und die Schlüsselperson der modernen Architektur in der Slowakei. Geboren wurde er in Borský Svätý Mikuláš in die jüdische Familie eines Ziegelwerkbesitzers. Architektur studierte er in Dresden und Berlin. Nach der Entstehung der Tschechoslowakei arbeitete er als selbstständiger Architekt in Bratislava und wurde zu einem der bedeutendsten Architekten der Zwischenkriegszeit. Ab 1924 wirkte er im Atelier mit Ignác Vécsei, gemeinsam entwarfen sie Agrárneu und das Gebäude der Industriebank in Žilina, sowie die Wohneinheiten Unitas und Nová doba (Neue Zeit) in Bratislava. Weinwurm pflegte intensive Kontakte mit den Vertretern der tschechischen, österreichischen, russischen und deutschen Avantgarde. Als engagierter linker Intellektueller kämpfte er für humanistische Werte und eine fortschrittliche Architektur für die Menschen. Seine professionelle Karriere fand ein plötzliches Ende kurz vor dem Beginn des Zweiten Weltkriegs aufgrund der Entwicklung der politischen Lage. Angesichts seiner jüdischen Abstammung sowie der Aktivitäten in der linken politischen Szene musste er zunächst 1938 das Atelier Weinwurm-Vécsei schließen. 1941 wurde er in Ilava inhaftiert. Weinwurm starb unter ungeklärten Umständen vermutlich im Jahr 1942 beim Fluchtversuch über die Staatsgrenze.

(vgl. Wikipedia)

Ingrid Fux

MARTIN HUBA

Plný vitality, s mladíckou iskrou v očiach, rezkým krokom zavítal štvrtkový večer 16. mája 2019 do nášho spolku člen Činohry Slovenského národného divadla, herec, režisér a mimoriadne vzácna osobnosť **Martin Huba**. Bolo na ňom vidieť, že svoju energiu musí miestami až krotiť.

Foto: Ingrid Fux

Príjemná debata pokračovala ešte dlho po skončení besedy

SOM RÁD, ŽE SOM SA MOHOL REALIZOVAŤ AKO HEREC AJ REŽISÉR

V úvodnom bloku nám veľmi farbisto vyrozprával, akými peripetiami viedla jeho cesta k herectvu. Napriek tomu, že obaja rodičia patrili k známym osobnostiam umeleckej scény – otec herec Mikuláš Huba a matka operná diva Mária Kišoňová-Hubová – , jeho úvodný vstup do tejto branže mu to veľmi neulahčilo. Martin Huba sa s nami podelil so zaujímavými historkami, ako sa s tým vyrovnal. Podľa známeho porekadla Čo ťa nezabije, to ťa posilní aj jeho úsilie sa zúčastnilo a rokmi sa znásobovali úspechy. Dnes žne jeden úspech za druhým a dostáva sa mu zaslúženého uznania a prestížnych ocenení.

Aj preto sme si veľmi cenili, s akou ochotou a pokorou prijal pozvanie na diskusný večer s našimi členmi. Takto sa im naskytná jedinečná príležitosť osobne sa stretnúť s týmto vzácnym človekom a bezprostredne nahliadnuť do jeho umeleckých počinov a osobných postojov a zároveň sa čo-to dozvedieť aj o jeho záľubách. Po úprimnom rozprávaní na klubovom stretnutí ešte ochotne odpovedal aj na naše otázky.

S akými pocitmi prichádzate do Viedne, síce len na skok od Bratislavy, ale predsa v zahraničí? V našom spolku ste účinkovali už viackrát, sú naši diváci – viac-mennej Slováci a Česi – v niečom iní ako publikum na Slovensku?

Ani nie, necítim nejaký rozdiel. Skôr si myslím, že český a slovenský divák nás vidí vo Viedni predsa len zriedkavejšie, takže prijatie po predstavení je spontánnejšie. Tým, že sú tieto možnosti zriedkavejšie, sú osobné stretnutia pre obe strany vzácnejšie. Pokiaľ ide o reakcie, mieru inteligencie, je to veľmi porovnateľné, nevidím tam nejaký rozdiel.

Minulý rok na jeseň sme s niekoľkými členmi nášho spolku navštívili v SND predstavenie Pred západom slnka od Gerharta Hauptmanna. Bolo to krátko po tom, ako ste za hlavnú postavu Mathiasa Clausena získali prestížnu cenu divadelnej kritiky Dosky. Čo by ste nám ešte odporučili, v akých projektoch by sme vás mohli vidieť?

Určite hru *Popol a vašeň*, dramaturgiu fascinujúceho románu význačného maďarského spisovateľa Sándora Máraia *Sviece zhoria do tla*. Márai je literárna špička, jeho veľkosť docenili, žiaľ, až po jeho smrti, život prežíval vo veľkej biede v emigrácii v Amerike.

Scenár pripravil vynikajúci Christopher Hampton, ktorý stál aj za zrodom filmu Nebezpečné známosti či Pokánie. Hra Popol a vašeň prináša mimoriadne krásnu tému, obidvaja autori do nej vnesli netradične inteligentné poňatie. Starí páni bilancujú svoj život, obidvom ho skomplikovala jedna dáma, ktorá zomrela veľmi mladá. Vzájomné zrady, lásky – tá téma sa viac-mennej každého v živote dotkla. Je to klasika plná nádherných myšlienok, efektne scény s minimálnym počtom kulís. Text hry je pre diváka dosť komplikovaný, trochu som sa obával, že to zahráme 10-krát a dosť... ale ono si to získalo svojich fanúšikov, niektorí diváci videli predstavenie opakované. Je potešiteľné, že momentálne beží už asi dvestá repríza a myslím si, že táto téma môže zaujať aj vás.

Ďalej odporúčam film o T. G. Masarykovi Hovory s TGM. Veľmi ma tešilo, že som sa k tejto téme dostal a že práve mne sa dostalo tej cti stelesniť ikonu českej politickej scény. Našťastie mi to ešte aj českí kolegovia odpustili. Film sa stretol s veľkým uznaním, dostalo sa nám zopár ocenení. Bolo nadmieru riskantné ponúknuť komerčný film, v ktorom dve historické postavy – T. G. Masaryka a Karla Čapka stvárujú herci, kde sa na ploche 80 minút pertraktujú krásne a hlboké myšlienky profesora Masaryka o láske, politike, demokracii a rodine. Nejde tu síce o ľahkú tému, ale napriek tomu sa film stretol s vynikajúcim uznaním. A len tak pre zaujímavosť, k Viedni mal Masaryk veľmi dobrý vzťah, keď mu bolo v Čechách ťažko, často sa utiekal práve do Viedne.

Okrem herectva sa veľmi úspešne venujete aj režijnej tvorbe. Čo vám je bližšie?

Je to veľmi ťažko povedať, pretože keď máte problém ako režisér, tak prosíte Boha, aby vám pomohol, a najradšej by ste sa rozbehli k herectvu. A opačne, keď to nejde hladko v herectve, tak si človek pomyslí, prečo nie som radšej v režisérскеj pozícii. Ale keď sa vám práca darí a máte z nej radosť – a ja, našťastie, mám častejšie radosť – , tak je situácia úplne iná.

Som veľmi rád, že mi bolo dopriate realizovať sa v obidvoch polohách, že mám možnosť voľby a môžem vidieť veci z rôznych uhlov. Mám výhodu, že ako režisér poznám herecké úskalia aj to, keď ma ako herca režisér trápi, preto som oveľa ohľadupľnejší ako predtým, kým som nerežiroval. Viem lepšie pochopiť, že aj režisér

má ťažké minúty. Jednoznačne mám však obidve tieto profesie rád a obe sú povznášajúce.

Na ktorých nových projektoch pracujete?

V komárňanskom divadle som režíroval Dostojevského Idiota. S touto inscenáciou sme sa zúčastnili aj na festivale v Budapešti a teší ma, že sme dobre reprezentovali a obstáli v tvrdej konkurencii. Určite k tomu prispela aj výborná spolupráca s mladými hercami v tomto divadle, ktorí sú z veľkej miery poslucháči na VŠMU, kde som ich pedagóg. Takže komunikácia je tu veľmi dobrá a často nájdeme spoločnú reč, ako sa pozerá na svet.

V repertoári SND je aj zaujímavá poetická groteska ikonického izraelského spisovateľa Chanocha Levina Pohreb alebo svadba – čo skôr? Aj v tejto inscenácii účinkujem s niekoľkými poslucháčmi VŠMU.

Na konci divadelnej sezóny sme sa v Divadle na Vinohradoch v Prahe derniérou rozlúčili s úspešnou inscenáciou jednej z najslávnejších hier Františka Langera Periferie, ktorú som režíroval. Langer ju vlastne napísal pre Burgtheater. My sme mali šťastie a slobodu, že sme ju divákovi mohli ponúknuť v originálnom koncepte, tak ako ju dramatik skutočne zamýšľal a napísal, nie tak ako bola v režijnom prevedení v Burgtheatri pozmenená.

V Štátnom divadle Košice plánujem režijné spracovať renesančný príbeh z Verony – tentoraz ako operu Romeo a Júlia.

Aké sú lákadlá alebo obľúbené zakutia, ktoré vo Viedni rád navštevujete?

Moja mama, výborná sopranistka, študovala na Konzervatóriu vo Viedni pri Prinz-Eugen-Straße. V skromných podmienkach tu strávila dva roky, pretože jej otec bol totálne proti tomu, aby sa stala opernou speváčkou. V tichosti a oddane ju v tom podporovala len jej mama. Svoje zážitky z Viedne nám mama vždy veľmi farbisto opisovala. Tým, že v časoch železnej opony sme do Viedne nemohli ani nos strčiť, bola pre nás akýmsi nedobytným svetom, poznali sme ju len z týchto opisov jej zážitkov ... Neskôr, keď sem už bolo možné zavítať, to bol pre mňa a celú rodinu veľký sviatok. A tento pocit u mňa pretrváva doteraz. Každá návšteva je pre mňa sviatkom a veľkou udalosťou.

Čo tak úprimne závidíte Viedenchanom?

Viedenchanom závidím zmysel pre eleganciu. Dnes, v časoch, keď sa každý náznak elegancie relativizuje, Viedenchania zostali pokojní a ďalej si zotrvávajú na svojej elegancii, či už v správaní, obliekaní alebo vo výbere literárnych vzorov. Zostali akýmsi ostrovom v Európe. Pretože na rozdiel od iných miest, či je to Paríž alebo Praha, kde sa na eleganciu programovo zabúda alebo sa dusí, Viedenchania si ten svoj zmysel pre eleganciu udržali. Je to znakom napríklad aj toho, že si mesto udržujú čisté, nepreháňajú to s nevkusnými

reklamami, čomu sa, samozrejme, nedá úplne vyhnúť, ale dodržiava sa tu tá správna miera.

Máte aj iné obľúbené miesta v Rakúsku?

Celá moja rodina má mimoriadne vrelý vzťah k horám, takže aj ja nesmierne obdivujem srdečnosť a veľkoleposť rakúskych hôr.

V podstate som vyrastal v Tatrách a hory zohrávajú dôležitú rolu aj v živote celej našej rodiny. Keď si mám vybrať medzi morom a horami, určite to vyhrajú hory. Súvisí to aj s mojou horolezeckou minulosťou, členovia mojej rodiny milovali vysokohorskú turistiku a spolu sme aj liezli po skalách. Mój strýko bol chatár

na Chate pod Rysmi a neskôr na Téryho chate a aj vďaka jeho podpore a zaniieteniu mám zlezené všetky pekné „štvorky“ a „päťky“.

Zaujímavé je tiež porovnávať charakter Tatier a Álp, v čom sú vlastne špecifická oboch týchto veľhôr. V Tatrách sú tie kopce dosť natlačené na seba, a tým sa človek k atraktívnym výstupom dostane pomerne rýchlo. Naproti tomu krása rakúskych Álp spočíva v ich rozľahlosti a poskytujú vám zase iný rozmer absolútna. Som šťastný, že poznám oba tieto typy pohorí. Rád si vychutnávam tieto rozdiely a do hôr sa vždy rád vraciam.

Ďakujeme za rozhovor a budeme sa tešiť na ďalšie stretnutia. ■

PRIPRAVIŤ SA, POKLAD, ŠTART!

PUTOVANIE ZA HODNOTAMI

Tri múzeá z Rakúska a Slovenska prinášajú príbehy pokladov na spoločnej výstave v kaštieli Marchegg a jeho okolí.

Výstava je otvorená od 4. mája do 15. novembra 2019 denne okrem pondelka od 9.30 do 16.00 hod.

Bývala zámocká kaplnka, teraz výstavný priestor

Národopisné múzeum vo Viedni (Volkskundemuseum Wien) a dve múzeá Slovenského národného múzea – Historické múzeum v Bratislave a Hudobné múzeum, kaštieľ Dolná Krupá, získali finančné prostriedky z programu Interreg V-A SK-AT na realizáciu projektu „TREASURES. Poklady strednej Európy. Kultúra, príroda, hudba“ a začali hľadať osobitné predmety v depozitároch. Niektoré z nich ešte nikdy neboli vystavené. Námet na takúto prezentáciu mal Úrad dolnorakúskej vlády – oddelenie umenia a kultúry už pred niekoľkými rokmi, ale až teraz sa podarilo výstavu realizovať, a to vďaka Agentúre section.a, ktorá pracuje aj pre Bienale v Benátkach. Na súčasnej výstave v Marcheggu táto agentúra koordinovala a riadila spoločnú prácu rakúskych a slovenských kurátorov v spolupráci s múzejnými pedagógmi.

Výše 200 exponátov, ako aj rozprávanie obyvateľov Marcheggu upriami pozornosť návštevníkov na poklady troch múzeí, ako aj na samotný kaštieľ s jeho okolím. V porovnaní so Schlosshofom a Eckartsauom je kaštieľ Marchegg troška zabudnutý, preto ho bolo treba zobudiť zo spánku. Starý barokový kaštieľ znovu

oživa príbehmi nielen minulými, ale aj z prítomnosti. Vyše štyridsať rokov, až do roku 2000 v ňom bolo poľovnícke múzeum, na ktoré ľudia stále spomínajú, usporadúvali v ňom aj menšie výstavy, napríklad o rode Pálffyovcov. V roku 2020 jeho budovu načas zatvorila z dôvodu generálnej rekonštrukcie v rámci prípravy krajinkej výstavy (Landesausstellung) v roku 2022.

Marchegg má štatút mesta a jeho starosta Gernot Haupt úzko spolupracuje s partnerskou slovenskou obcou Vysoká nad Moravou. Bicyklovou trasou prichádza do Marcheggu pravidelne cez víkendy veľa návštevníkov zo Slovenska. Najväčšou atrakciou v sezóne sú bociany, ako prírodný poklad tvoria aj časť výstavy, ktorá spája interiér kaštiela s jeho okolím. Treba si však naplánovať čas aj na prehliadku vnútorných priestorov kaštiela. Návštevníci tam môžu obdivovať nádherné historické predmety (hudobné nástroje, hračky, drotárske práce, baňu vo fľaši, slovenské či rakúske kroje atď.), odkrývať príbehy na stieracej stene, vyliezť na lešenie, aby si celkom zblízka pozreli grimasu na tvári maskaróna, tancovať v plesovej sále, osvietiť si predmety z uránového skla v tmavej

komore. Alebo si môžu len tak poležať na piknikovej lúke a obdivovať okolité lužné lesy či bezprostredne zámocký park. Kto rád filozofuje, nájde veľa podnetov na premýšľanie v sprievodných textoch výstavy, tie nabádajú k úvahám o pojme poklad a o ľudských hodnotách. Ponúkajú alternatívy, ako sa môžu rôzne maličkosti, obyčajné veci, osobné spomienky či veci dávno zabudnuté zmeniť na poklad. Kto vlastne určí jeho hodnotu? A čo majú spoločné pasca na myši, britevník, truhlica, džbán, črpák, stojan na hodiny a maľba na skle? Možno nájdete odpoveď na konci dúhy. Motto pestrej výstavy je totiž dúha so siedmimi farbami a presne tie vymenované predmety symbolizujú jednu zo siedmich tém – osobné poklady, poklady spojené s ochranou, osobitné unikáty alebo predmety súvisiace s časom, ktorý práve žijeme, a ten je vlastne našim najväčším pokladom. To spozná aj starý dedko v rozprávke o poklade na konci dúhy.

V Marcheggu sa na vás tešia aj po slovensky hovoriaci lektori Igor a Mirka. ■

Katharina Richter-Kovarik

Kópia rytiny kaštiela zo 17. storočia a hojdačie siete na výhľad z okna

„Dúhová rodina“ – exponáty symbolizujúce hlavné témy výstavy

Piknikový trávnik s košíkom plným kvízových otázok

Jana Gregor-Rogler

Ako prišli tulipán do záhrady, muškát na balkón a fialka do okna

„Fanfán Tulipán“ – rezonuje mi v podvedomí hlas Gérarda Philipa s bielym tulipánom v ruke v rovnomennom francúzskom filme z čias môjho detstva. Ale ako sa dostal tulipán do našich záhrad? Na to sa musíme preniesť do dávnejšej minulosti. Prvé cibulky tulipánov (po latinsky Tulipa, v perzštine znamená turban) priniesol z Turecka do Európy na cisársky dvor vo Viedni rakúsky veľvyslanec pred takmer 500 rokmi. A to už tulipán nemal ďaleko do botanickej záhrady, aj keď to bolo oveľa neskôr. Muškát priplával v 16. storočí na lodi najskôr do Nizozemska až z Južnej Afriky. Dnes si ho kúpime za jedno euro a zdobíme ním balkóny, ale vtedy sa vyvažoval zlatom. Z východnej Afriky – z oblasti Uzambarských hôr pochádza aj najobľúbenejší kvietok Sisi, manželky cisára Františka Jozefa I. – fialka, ktorú si radi dávame do okna. Neuveriteľným cestám kvetov a iných rastlín z tých najodľahlejších kútov sveta je venovaná výstava Bádateľia, zberatelia a lovci rastlín v **Botanickej záhrade** vo Viedni. Na prechádzke alejou stromov a kríkov zo šiestich kontinentov s kulisou bočnej fasády suse-

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Pohľad od jedného z východov botanickej záhrady

BOTANICKÁ

náučno-vedeckými záhradami pri univerzitách, akou bola prvá Orto Botanico di Padova, v súčasnosti najstaršia botanická záhrada úctyhodného veku 474 rokov. Van Swieten bol aj osobným lekárom cisárovnej. Záležalo mu na jej zdraví, aj keď nie vždy dala na jeho rady. Raz počas hostiny prikázal lokajovi, aby priniesol vedro, do ktorého vhodil zakaždým presne to, čo práve cisárovná z bohato prestretého stola zjedla. Keď sa ho opýtala, čo to „Pre Pána kráľa!“ robí, odvetil: „Takto to teraz vyzerá v žalúdku jej Veličenstva.“ Podľa mohutnosti postavy na historických obrazoch sa asi nepočula. Zato ho poslúchla, keď jej poradil, aby kúpila dvojhektárový pozemok na Rennwegu, v dnešnom treťom viedenskom obvode, a dala na ňom vysadiť užitočné a liečivé rastliny, takzvané Medizinalpflanzen. Takto vznikol Hortus medicus Universitatis Vindobonensis – záhrada pre študentov a učencov pri Viedenskej univerzite.

Prvé rastliny zasadené v botanickej záhrade pochádzajú z parkov v Schönbrunne a Belvederi. Vo voľnom priestranstve boli usporiadané podľa systému švédskeho prírodného bádateľa a výskumníka Karola Nilssona von Linné. Jeho nomenklatura – pomenovanie druhov z diel Species Plantarum a Systema Naturae – sa v botanike a zoológii dodnes používa.

Funkciu prvého riaditeľa Botanickej záhrady vo Viedni bol poverený Robert Laugier (1722 – 1793) pôvodom z Lotrinska – toho istého grófstva ako manžel Márie Terézie. Laugier už bol vo Viedni profesorom chémie a botaniky. Zaslúžil sa o vznik anatomickeho divadla, ale nerozumel si s van Swietenom, preto odišiel do talianskej Modeny. Van Swieten mu vraj za odpracované roky ani nenavrhol penziu.

Majestátne sekvoje

diaceho paláca Belvedere objavíte náučné tabuľky s popisom histórie botanickej záhrady a niektorých z 12 000 druhov rastlín, pre ktoré sa postupne stala domovom.

Hortus medicus Universitatis Vindobonensis

Botanická záhrada vo Viedni má rozlohu iba 8 hektárov. V porovnaní s bratislavskou botanicou záhradou, ktorá je 60-hektárová, jej možno dať prívlastok mini. Avšak má zaujímavú históriu, lebo bola založená už za panovníčky Márie Terézie v roku 1754. Má teda 265 rokov a tá v Bratislave iba 77. Radcom Márie Terézie aj v tejto oblasti bol Gerard Van Swieten, riaditeľ lekárskej fakulty Viedenskej univerzity. Inšpiroval sa inými európskymi

Kaktus so srdiečkovými listami

ZÁHRADA

Prvý profesor banskoštiavnickej banskej akadémie

Barón Mikuláš Jozef von Jacquin (1727 – 1817) pochádzal z nizozemského Leidenu v dnešnom južnom Holandsku, bol teda krajan a dávny priateľ rodiny van Swietenovcov. Niet divu, že sa van Swieten, vtedy už zastával funkciu prefekta dvornej knižnice, za neho prihovril u cisárskeho páru, aby ho pozvali do Viedne. Jeho prosbe vyhovel a Jacquina v roku 1754 vyslali na takmer päťročnú expedíciu na Karibské ostrovy a do Ameriky, aby nazbieral exotické rastliny do botanickej aj schönbrunnskej záhrady a priniesol aj niektoré zvieratá do cisárskej menażérie. Historici sa veľmi potešili zachovanej Jacquinovej účtovnej knihe s podrobnými výdavkami napríklad na 104 párov topánok, čipkované manžety, hodvábné pančuchy alebo pravidelné konzultácie s barbierom a parochniarom. Je to svedectvo o tom, že sa na výskumných cestách nezriekol komfortu, považoval to za reprezentáciu cisárstva. Z milovníka prírody sa stal odborný zberateľ, ktorý podrobne popísal rastlinné druhy aj minerály. Preto mu Mária Terézia ponúkla miesto profesora na novozaloženej banskej akadémii v Banskej Štiavnici, jedinej svojho druhu nielen v monarchii, ale na celom svete. Po piatich rokoch pôsobenia na Katedre chémie a mineralógie (1763 – 1768) v trefom najväčšom meste Uhorska, akým Banská Štiavnica v tom čase bola, sa vrátil do Viedne, aby sa po odstúpení Laugiera stal druhým riaditeľom botanickej záhrady, profesorom chémie a botaniky na Viedenskej univerzite a dozeral na záhrady cisárskych rezidencií. V botanickej záhrade dával vysádzať stále viac druhov rastlín na vedecké účely

Skleník s tropickými rastlinami

aj kultúrne rastliny. Ako prvý na svete popísal niektoré rastliny, huby a živočíchy. Podľa medzinárodného indexu názvov rastlín až 65 nesie po ňom druhové meno, napríklad horská rastlina *Ostropysk* – *Oxytropis jacquinii*.

Tretí riaditeľ botanickej záhrady sa narodil v Banskej Štiavnici

Po otcovej smrti zdedil všetky funkcie syn barón Jozef František von Jacquin (1766 – 1839), ktorý sa narodil v Banskej Štiavnici. Už v útlom veku sa o ňom hovorilo ako o zázračnom dieťati s výrazným nadaním pre prírodovedu. Svoju prvú vedeckú prácu napísal ako 11-ročný. Išiel v otcových šľapajach, vyštudoval za doktora na Viedenskej univerzite. Cisár Jozef II., syn Márie Terézie, ho vyslal na expedície do Pruska, Nizozemska, Francúzska, Anglicka. Cisári si takto dali priniesť exotický svet domov. Na svojej farme vo Schwechate pri Viedni pestoval Jacquin nové kultúrne rastliny. Založil viedenskú poľnohospodársku spoločnosť, zaoberal sa meraním zrások aj zdokonalením mikroskopov. Mal aj vzťah k hudbe, oženil sa s Mozartovou žiačkou Babette Natorp a usporadúval s ňou hudobné večierky. Mozart bol dávno priateľom rodiny Jacquin, chodieval k nim hrať kolky, koncertoval u nich, tak vzniklo aj Kegelstat trio KV498 – Kolkárske trio. Pre Františka – „slečnu sestru Jozefa Františka von Jacquin“, ktorej hudobné nadanie a usilovnosť ako žiacki vychvaľovali, skomponoval aj klavírnu sonátu alebo hudobnú hru KV 516. Je to zhudobnenie abecedy. Podľa nej si môžete v Dome hudby vypočuť, akou melódiou znie vaše meno. Od čias návštev Mozarta u Jacquinovcov sa hovorí platanu zasadenému v roku 1780 pred ich domom na Rennwegu Mozartov platan, hoci na pamätnej tabuli v zemi pod stromom stojí: Jacquinplatan. Dnes je chránenou prírodnou pamiatkou ako aj prastarý strom ginko z tých čias v geografickej časti botanickej záhrady.

Rakúsky cisár František I. poveril Jacquina dozormom nad flórou v záhradách palácov Belvederu a takmer 6 ha pozemku záhrad prenechal botanickej záhrade, čím sa plocha zvýšila na cca 8 ha a počet zasadených druhov vzrástol na 8 000.

Na počesť otca a syna Jacquinovcov je malý kúsok botanickej záhrady pomenovaný „Jacquinhain“ – hájok Jacquinovcov. Dominantou sú ich náhrobné kamene prenesené z pôvodného miesta z cintorína v Matzleinsdorfe.

Mystický lotos indický

Ďalšie zaujímavosti záhrady

Na radu cisárskeho radcu Mikuláša Tomáša Hosta bola na mieste bývalej belvederskej kuchynskej záhrady založená záhrada korunných krajín. Táto „Garten der Kronländer“ so stromami z Istrie či Dalmácie je v súčasnosti začlenená do arboréta botanickej záhrady a Host je oslávený modernou inštaláciou s modrou trávou v tvare hviezdy ako „Host Superstar“.

Ďalší riaditeľ Stefan Ladislav Endlicher záhradu prispôbil modernejšiemu anglickému záhradnému štýlu a dal postaviť botanické múzeum. Avšak o 34 rokov museli celý herbár obsahujúci 340 000 listov a časť prírodopisnej knižnice odovzdať do nového prírodovedného múzea NHM na Ringu. Aj keď herbár v botanickom múzeu pomerne rýchlo doplnili, počas vojny bola celá budova celkom zničená a s ňou aj 200 starých stromov. Na mieste bývalého botanického múzea je priestor pre zelenú školu „Grüne Schule“ a na pamiatku Endlichera a ďalších dvoch riaditeľov bola otvorená náučná cesta „Endlicher-Fenzel-Kerner Weg“.

Kamenná lavička pozýva sadnúť si do tieňa palmy

Napriek spomenutým stratám je v botanickej záhrade ešte čo obdivovať. Práve teraz v lete vykúka v jazierku spod obrovských listov pastelovo sfarbený lotosový kvet. Aloe, agáve aj kaktusy sa tešia horúcemu počasiu a prezentujú kvety sýtych farieb. 850 stromov zastupuje 600 druhov drevín a poskytuje príjemný tieň. Vysokánske sekvoje aj mamutie stromy vzbudzujú náš rešpekt, bambusový háj sa

Procesia na sviatok Božieho tela

Botanická záhrada susedí s kláštornou záhradou pri Kostole Matky Božej Muttergotteskirche na ulici Jaquingasse, v ktorom sa každú nedeľu večer konajú sv. omše v slovenskom jazyku. Záhrada s oblúkmi ruží ako v rozprávke o Šípkovej Ruženke je doplnená malou Lurdskou

Strom pripomínajúci páperie

rozrástol a pozýva hlbšie do svojho vnútra. Tropický dom – Tropenhaus chráni v chladnom období zvláštne tropické rastliny a ako jediný zo 17 skleníkov je prístupný verejnosti. Na prechádzku sa môžete vydať od Veľkej noci do októbra, keď je vstup do botanickej záhrady voľný.

V oddelení sukulentov

jaskynkou a sochou sv. Jozefa, o ktorú sa starajú členky Kongregácie dcér Božej lásky. Sestra Lucia je tiež jednou z nich. Pochádza z Veľkých Levár – podobne ako spovedník Márie Terézie kardinál Kolonič, ako mi s radosťou rozpovie. Lucia duchovne podporuje zbor slovenských spevákov, ktorí pravidelne spievajú pri nedeľnej sv. omši v slovenskom jazyku a na sviatok Božieho tela pri spoločnej procesii rakúskych a slovenských veriacich. Je to veľmi pekná už viacročná tradícia, keď slávnostnú svätú omšu celebruje farský vikár Gerhard Hoberth, striedavo spievajú rakúsky a slovenský zbor a jedno čítanie si vypočujeme tiež v slovenčine. Omša sa slávi postupne na viacerých miestach v botanickej záhrade, deti počas procesie rozšypajú ružové lupienky z prinesených košíkov a napokon sa všetci spolu zídu pri rakúsko-slovenských slaných aj sladkých špecialitách na nádvorí kláštora. Najbližšie to bude opäť v júni 2020. ■

Použité pramene:

www.botanik.univie.ac.at

www.wienmozart.de/gesellschaft/gesellige-abende-bei-guten-freunden-die-familie-jacquin

https://de.wikipedia.org/wiki/Joseph_Franz_von_Jacquin

<https://historyweb.dennikn.sk/clanky/detail/kvet-ktory-vyvola-burzove-sialenstvo>

Prospekty: „Der Endlicher-Fenzl-Kerner-Weg“, „Botanischer Garten 2019“ (Botanischer Garten der UniWien, Rennweg 14, 1030 Wien)

Sviatosť oltárna v monštrancii ozdobenej čerstvými kvetmi

Ingrid Žalneva

150 ROKOV
VIEDENSKEJ OPERY

V decembri 1857 prekvapili noviny Wiener Zeitung svojich čitateľov listom cisára Františka Jozefa I., v ktorom informoval o plánoch rozvoja mesta – o zámere zručiť nefunkčné mestské opevnenie a celé okolie (glacis), na ktorom sa dovtedy nesmelo stavať, a prebudovať ho na parádnu ulicu – Ringstrasse. Prvou verejnou budovou na nej postavenou sa stala opera.

Ponorená škatuľa

Na výstavbu opery bola vypísaná architektonická súťaž, v ktorej zvíťazil návrh dvoch domácich architektov Eduarda van der Nülla a Augusta Sicarda v štýle francúzskej neorenesancie. Nová budova začala svoju históriu písať 25. mája 1869 premiérou Mozartovej opery Don Giovanni. Ani jeden z architektov sa jej však nedožil. Viedčanom sa nová budova nepáčila, pretože dostatočne nevykalkulovala jej monumentálnosť a dôstojnosť. Na základe počiatočných chýb v plánoch musela byť výšková úroveň Ringstrasse zdvihnutá, v dôsledku čoho opera vyzerala ako „versunkene Kiste“ (ponorená škatuľa), ako hovorili domáci. Dokonca aj cisár sa vyjadril, že opera je zasadená nejakým hlbokým. Eduard van der Nüll tieto posmešky nevydržal a spáchal samovraždu. Jeho kolega August Sicard zomrel o dva mesiace neskôr na tuberkulózu. Obyvatelia hlavného mesta monarchie si však časom zvykli, opera si postupne budovala svoje renomé. Najväčší rozkvet zaznamenala pod vedením Gustava Mahlera v rokoch 1897 – 1907, keď sa v súbore vymenila generácia spevákov a Mahler zaviedol rôzne praktické reformy. Počas 2. svetovej vojny, hoci sa inde bojovalo, vo Viedenskej opere sa ešte stále spievalo. 30. júna 1944 sa hralo posledné predstavenie pred divadelnou prestávkou – Wagnerova opera Súmrak bohov. Nikto vtedy netušil, že scénická poznámka v jej závere o tom, ako sa sála bohov rozpadá v ohnivých plameňoch, symbolicky predznamená ďalší osud tejto historickej budovy.

Pád a znovuzrodenie opery

Nová divadelná sezóna sa už neotvorila, minister propagandy Joseph Goebbels dal po lete zavrieť všetky divadlá na území Veľkonemeckej ríše. Ale to ešte nebol koniec. 12. marca 1945 americké letectvo počas náletu, ktorý mal pôvodne smerovať na rafinérie vo Floridsdorfe, zasiahlo budovu opery. Ostala iba jej predná časť, ktorá bola už predtým z bezpečnostných dôvodov zamurovaná. Zachoval sa tak len hlavný vchod, vestibul, schodisko, cisársky salónik a lodžia s freskami Moritza von Schwinda, ktoré znázorňujú výjavy z Mozartovej Čarovnej flauty. Všetky ďalšie časti zničil požiar. Po skončení vojny sa viedli dlhé diskusie, či ťažko poškodenú stavbu zbúrať alebo zrekonštruovať. Napokon sa predsa len presadila rekonštrukcia, a to do podoby blízkej pôvodnému stavu. Tóny klasickej hudby, konkrétne z Beethovenovej opery Fidelio, sa po dlhoročnej prestávke opäť rozozvučali 5. novembra 1955, len pár mesiacov po tom, ako

Kedysi nepochopená, dnes obdivovaná budova Štátnej opery

bola podpísaná štátna zmluva o nezávislosti Rakúska, a tak sa aj takto symbolicky zavŕšil proces obnovy suverenity tejto krajiny. V nasledujúcom roku prebral vedenie Viedenskej štátnej opery Herbert von Karajan, ktorý nielen že presadil princíp uvádzania oper v originálnom jazyku, ale tiež začal angažovať najlepších operných spevákov a speváčky zo zahraničia, čím táto kultúrna inštitúcia postupne nadobudla medzinárodný charakter. Do dnešných čias na jej doskách účinkovali a stále účinkujú tie najslávnejšie operné hviezdy ako napr. Mária Callasová, Luciano Pavarotti, Plácido Domingo či Anna Netrebko alebo dirigenti Rafael Kubelík, Igor Stravinskij alebo Leonard Bernstein. Niekoľkokrát tu dirigoval dokonca aj Giuseppe Verdi. Nás môže tešiť, že medzi svetoznámymi osobnosťami sa zaskveli aj slovenské mená ako Lucia Popp, Peter Dvorský či Edita Gruborová. A medzi prvými sólistami baletu v súčasnosti tiež hviezdia umelci zo Slovenska – Nina Poláková a Roman Lazík.

Oslava jubilea

Viedenskú štátnu operu navštívi ročne 600 tisíc divákov. Aj na oslavu 150. výročia sa vedenie opery dôkladne pripravilo. Vydali niekoľko publikácií, konali sa výstavy aj sympóziom. Oslavy vyvrcholili 25. mája – na počesť dátumu uvedenia prvej premiéry – operou Richarda Straussa Žena bez tieňa. Ako však povedal riaditeľ opery Dominique Meyer, tieto oslavy by nemali byť len pre vybraných 2 000 hostí, ktorí sa zmesť do hľadiska. Opera vždy bola pre ľudí, a preto sa v nedeľu 26. mája oslavy presunuli na otvorený priestor pri opere, kde sa večer konal veľkolepý dvojhodinový koncert, pričom účinkujúci speváci spievali nielen na pripravenom pódii, ale aj na balkóne hotela Bristol. A keď zaznela ária Rusalky (v češtine!) z jednej zo striech opery, tak sa aj „stříbrný měsíček“ potešil nad touto nádhernou slávnostnou show, hodnej prvotriednej kultúrnej inštitúcie, akou Viedenská štátna opera rozhodne je. ■

Slávnostné schodište odolalo bombardovaniu

Vestibul ešte aj dnes žiari pôvodnou krásou

Vlado Mlynár

Píše sa rok 1981. Posledná skúška, skúška dospelosti – maturita. Z ruštiny som dostal (nakoniec) slušnú dvojku. Záverečné gratulácie, prichádza moja česká ruštinárka, podáva mi ruku s pozdravom: „Mlynár, nikdy více!“ – musím povedať, že v tom sme sa zhodli. Ruštinu som videl ako jazyk armády, ktorú sme nepozvali, pre mňa trň v oku. Po takejto odysei po finálnej skúške som si v mladých rokoch povedal – do Sovietskeho zväzu ma nedostanú nikdy, ani dobrovoľne. Trvalo mi to 38 rokov, kým som túto kapitolu môjho života spracoval. S kamarátmi z tej istej maturitnej triedy na Metodke sme sa odhodlali na cestu do Svätého Petrohradu.

Príprava na cestu nie je práve najjednoduchšia. Ale teraz mám v pase najkrajšie víza na svete. Farebné a komplet s fotkou, v ruštine a v angličtine na celú stranu. Na jeho získanie si však treba nechať čas. Mne to trvalo pár týždňov – najnovšia fotka, potvrdenie o pobyte z hotela, špeciálne zdravotné poistenie od certifikovaných poisťovní – potom ísť na osobitnú ruskú agentúru, kde si človek svoj čas odstojí, ale napokon to podá a potom čaká 17 dní. Aj keď to stojí vyše 80 eur, príde pas normálne, nie ako doporučená zásielka. Prvú etapu máme za sebou a už sme pripravení na let – už nás čaká kaviár a šampus, alebo kultúra?

V ULICIACH PETROHRADU

Neptúnova fontána v palácovom komplexe Peterhof - "ruské Versailles"

Prvé dojmy

Prileteli sme na veľké a priestranné letisko Pulkovo, odkiaľ by si architekti viedenského nového (!) terminálu 3 mohli zobrať príklad. Cesta do stredu mesta vedie rovno z letiska po Moskovskom prospekta priamo do doby socializmu. Mega budovy v klasickom stalinskom štýle – akoby ich jedna mater mala – šedý kameň, pevnosti administratívy revolučných proletárov. Víta nás socha „vlajúceho Lenina“ (neletí, len je zachytený v pohybe, takže vyzerá dynamicky). Dôkaz, že tu sa tradície uchovali. Treba povedať, že to nie je jediná socha Vladimíra Iljiča v meste. Na cestách bolo dosť áut, väčšinou západných značiek. Niektoré SUV alebo športové auto som ešte ani vo Viedni nevidel. Ubytovali sme sa v hoteli Grand Nevsky, ktorý mal v odľahlom dvore na 5. poschodí bez výťahu „pridruženú výrobu“ na dvoch podlažiach. Ale treba byť fér – niekoľko vytrénovaných študentov nám pomohlo vytrepať batožinu hore. Izby boli v poriadku, len sme nemali kde otvoriť kufor. Ako benefit sme mali na streche terasu, ktorá bola ideálna na trávenie dlhých večerov, keď posledné záblesky slnka ostávajú na oblohe a do pohára padne posledná kvapka vodky. Hneď sme sa vybrali do ulíc. Tu v centre sa nám otvoril obraz mesta, ktoré sme predtým ešte nikde nevideli. Môžem teda potvrdiť reklamný text: Petrohrad, to sú vzácne pamiatky, romantické prechádzky, vyše 400 mostov. Toto sú tie „Benátky severu“, ako sa Petrohradu často hovorí. V Petrohrade nás uchvátila atmosféra, mladí ľudia na uliciach, čistota. No a hlavne obrovské krásne historické budovy

a monumenty, ktoré sme mohli obdivovať na každom kroku. Päť dní v tomto meste prebehlo veľmi rýchlo. Náš program bol možno tak trochu príliš tradičný, ale keď človek ešte v Petrohrade nebol, tak to treba absolvovať.

Čo sa oplatí vidieť

Za tých pár dní sme videli hlavné pamiatky Petrohradu. Hneď na druhej strane Nevy na Zajačom ostrove sme navštívili Petropavlovskú pevnosť s posledným miestom odpočinku ruských cárov až po Romanovcov, ktorých pozostatky sem boli prenesené v roku 1998. Pevnosť nemala nikdy vojenský strategický význam, skôr bola známa ako väzenie. Prvým z prominentných väzňov bol Alexej, syn Petra Veľkého, ktorého dal uväzniť a napokon aj popraviť vlastný otec, a poslednými bola vláda Kerenského po VOSR. A hneď sme pri ďalšej atrakcii – Aurore, netreba ju predstavovať, bola jedna z mála lodí, ktorá prežila japonskú vojnu, aby mohla vystreliť salvu ako znamenie na začiatok Leninovej revolúcie. Tým sa začal útok na Zimný palác, ktorý sme, samozrejme, tiež navštívili. Dnes v ňom sídli Ermitáž. Miesto, kde môže návštevník stráviť aj celý týždeň. My sme si pozreli len niekoľko významných diel od Rafaela, Tiziana a Rembrandta. V komplexe šiestich palácov v 400 sálach sú tri milióny artefaktov svetového kultúrneho dedičstva! a sú v nich aj pôvodné umelecké zbierky cárovnej Kataríny II. Je tu toho tak veľa, že Ermitáž má pobočky po celom svete, tie ale ani zďaleka nemajú exponáty tejto dimenzie. Presvedčili sme sa o tom

Jedno zo slávnych Fabergého vajčiek

Aurora

s manželkou začiatkom júla v Amsterdame – všetky exponáty by sa v Ermitáži zmestili do jednej sály. Nasledovala krásna plavba po kanáloch a rieke Neve. Z paluby sme mohli obdivovať mesto tak, ako bolo koncipované – paláce s vchodom a prístupom ku kanálu. Popri budove admirality sme navštívili metro. Na tomto mieste treba zostúpiť až do hĺbky 90 m cez dlhočizné pohyblivé schody, kde ešte dnes sedí „dežurnaja“, ktorá dáva pozor, aby ľudia stáli vpravo a správali sa podľa predpisov. Každá stanica je iná, umelecky vypracovaná – základy postavili pred 75 rokmi. Najväčší chrám v meste je Isakijevskij sabor. Vonku dominuje zlatá kupola, interiér ako symfónia mramoru a drahokamov rozličných farieb mi pripomínal rímsku Baziliku sv. Petra. Má aj podobné dimenzie. Do Chrámu sv. Izáka sa zmestí až 14 tisíc návštevníkov. Po roku 1917 v ňom komunisti zriadili protináboženské múzeum. Vtipkári, nie? Kontrastný zážitok ponúka Chrám preliatej krvi s úžasnými mozaikami v klasickom pravoslávnom štýle. Každý kúsok steny je vyplnený mozaikou, ale mal som dojem, že do konceptu Petrohradu Petra Veľkého tento kostol nepasuje. Inak, počas diktatúry tu bol sklad zeleniny. Celkom nové je Fabergého múzeum, kde sa nachádza deväť svetoznámych veľkonočných vajčiek, ktoré sa vrátili naspäť do Petrohradu z USA, mimochodom za viac ako 100 miliónov dolárov. Mimo mesta treba v každom prípade navštíviť Petrodvorec, bývalú cársku rezidenciu na brehu Fínskeho zálivu, s rozsiahlym parkom s 220 fontánami, ktorý je od roku 1991 na zozname svetových pamiatok UNESCO. Peter I. tu postavil domček na mieste, kde sa rád na svojich cestách zastavil. Po víťazstve nad Švédmi sa rozhodol postaviť reprezentačný palác, ale nikdy v ňom nebýval – radšej sa zdržiaval v malom dome pri mori s výhľadom na mesto, záliv a v pozadí s krásnym palácom a ešte krajšou záhradou, ktorá ponúka návštevníkom veľa prekvapení. Upúta v nej hlavne kaskádová fontána s dominantnou sochou Samsona, ako porazil leva – čo znamená: Rusko porazilo Švédsko. Niekoľko km ďalej v Puškine sme navštívili Katarínsky palác s Jantárovou komnatou. Prvá fáza výstavby bolo poľovnícke sídlo pre manželku Petra Veľkého Katarínu Alexejevnu s bohato vyzdobenými izbami. Všetky prístavby a zmeny boli na úrovni doby. V polovici 19. storočia tu vybudovali hygienické zariadenia a teplú tečúcu vodu a sprchy, neskôr dokonca elektrické osvetlenie v celom mestečku – ako v prvom meste z celej Európy. Po devastácii počas druhej svetovej vojny sa na rekonštrukcii ešte stále pracuje.

Carskoje selo - bývalá letná rezidencia ruských imperátorov

Sobor (Chrám) Kristovho vzkriesenia

Kaviár a biele noci

Popri jedinečných pamiatkach sme si vychutnali aj niekoľko druhov kaviáru a testovali, kde varia najlepší boršč. Mne sa páčil lahôdkový obchod Jelisseejewa na Nevskom prospekte. Tu dostane človek všetko, na čo si spomenie – sladkosti, koláčiky, čokolády, kaviár, ale aj rozličné (ne-)alkoholické nápoje. Všetko sa tam dá aj ochutnať – v strede obchodu je pár stolov. Tu sme si dali chlebičky s kaviárom a pravé ruské Igristoje. Dobré sme sa zabavili v miestnej reštaurácii Kaťuša – kde zazneli aj všetky piesne, ktoré sme sa v mladých rokoch museli v škole učiť, a tak niektorí si ešte text pamätali.

Navštívili sme Petrohrad v čase letného slnovratu. Deň nemal konca. Jeden večer sme si boli pozrieť, ako po polnoci otvárajú mosty pre lodnú dopravu. Na nábreží sa stretol celý Petrohrad. Starí a mladí, dokonca malé deti v kočíkoch, turisti alebo domáci – všetci sme stáli pri rieke Neve a pozerali na mosty. Z miestneho rozhlasu sa ozývala jedna z Mozartových skladieb a my sme ochutnali a testovali, či je belgická vodka lepšia ako ruská.

Jednou z najkrajších udalostí mesta je Alye Parusa, sviatok Šarlátových plachiet, podľa rovnomenného filmu sa opakuje tento festival bielych nocí od 50. rokov na konci školského roka. Vo filme ide o lásku, o sny a vieru, že keď človek chce, tak sa dá všetko dosiahnuť. A to je podnet k tomu, že v tento víkend je mesto postavené na hlavu. Takmer milión návštevníkov sa prechádza po uzavretých hlavných bulvároch mesta. Obrovský koncert pred Zimným palácom, na ktorý dostanú vstupenky len maturanti aktuálneho ročníka. Veľká show na brehu Nevy a nakoniec 40-minútový ohňostroj o pol druhej v noci. Na ten sme sa ale už pozerali z našej hotelovej terasy.

Pobyt v Petrohrade ma zmieril s mojou ruštinárkou. Niektoré slová som ešte vykoktal, no a hlavne – toto mesto si treba pozrieť ešte raz! ■

Petropavlovská pevnosť stojí na ostrove, ktorý sa volá Zajačí

Ahoj, milé sovičky,

najkrajšie spomienky na leto mám z polovice júla: Zem svojím tieňom akoby postupne odhryzkávala kúsok z Mesiaca a celé to nebeské divadlo trvalo takmer tri hodiny.

Aj obyvatelia USA vtedy upriamili svoje pohľady na oblohu. Čiastočné zatmenie Mesiaca totiž prišlo v deň 50. výročia štartu legendárnej misie Apollo 11, ktorej sa podarilo vystúpiť na povrch mesačnej krajiny. Fascinujúce ako samotný Mesiac!

Mesiac bol odjakživa príťažlivý nielen pre astronómov, ale aj pre spisovateľov a básnikov. Dočítame sa o ňom v rôznych slovenských ľudových rozprávkach a básničkách.

Mesiacik bledý, zlastistý bozkáva brezu na listy...

Pri ohníčku posedávajúci dvanásť mesiacikovia...

Možno ste si aj vy spomenuli na príhodu s Mesiacikom z nejakej peknej rozprávky. Nakreslite nám váš mesačný výjav a pošlite ho na adresu redakcie.

Tak do toho a nech vám Mesiacik pekne svieti!

Vaša Ela

Milí čitatelia,

jeden školský rok je zase za nami a druhý už klope na dvere. Kým mu otvoríme, trochu sa pozastavme a obzrieme dozadu. Prenesme sa nakrátko na naše školské a spolkové výlety, festivaly a letné tábory SOVA. Sú to nezabudnuteľné chvíle nielen pre deti, ale aj pre nás dospelých a tešíme sa, že sme ich mohli s vami stráviť.

Silne motivovaní a plní novej energie plánujeme pre vás v spolku SOVA zaujímavý jesenný program. Nový školský rok odštartujeme 7. septembra na vyučovaní slovenčiny a o týždeň neskôr k nám príletí Lienka Kikilienka so svojim novým divadelným prevkapaním. Veríme, že nás znova poctíte svojou priazňou.

Mýtická krajina s krivolakými vrcholmi a vodopádmí

Takto Tatry nazval Lonely Planet, známy vydavateľ knižných turistických sprievodcov. Vysoké Tatry sa umiestnili na prvom mieste jeho rebríčka najlepších európskych destinácií na leto 2019.

A práve tu sa v nedeľu 30. júna opäť otvorili brány v poradí už 28. ročníka medzinárodného letného tábora Matice slovenskej. Vďaka dotácii z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí mohli do tábora pricestovať deti zahraničných Slovákov zo Srbska, Kanady, USA, Rumunska, Írska, Maďarska a Rakúska. Niektorí absolvovali cestu aj viac ako 14 hodín. Nakoniec ale všetci načas do tábora dorazili a obľúbený medzinárodný tábor v krásnom Detskom raji v Tatranskej Lesnej sa mohol začať. Šikovný organizátorský tím Matice slovenskej pod vedením Katky Pacnerovej urobil všetko pre to, aby sa deťom v Tatrách veľmi páčilo. Valentínka, Oli malý a Oli veľký, Miško, Adam a Katka si tábor užívali veľkými dúškami, veď bolo naozaj z čoho vyberať.

Tábor štartuje svoj pondelkový program

Zobudili sme sa do krásneho horúceho rána a hneď po raňajkách sme sa vrhli na veselé súťaženie. Čaká nás horúci deň, preto sú pripravené vodné súťaže – lovenie v jazierku, hádzanie vodných balónov, prenášanie vody

Katkin krásny medovníček

v slamkách a iné veselé úlohy. Každý musí pri ich plnení v rámci štafety vypiť aj pohár vody. Lebo v Tatrách je horúco ako ešte nikdy. Okrem toho skáčeme škôlku a na švihadle, viažeme šnúru z oblečenia, obratnosť si vyskúšame aj v slalome s loptou. Poobede nasleduje návšteva Tatranskej Lomnice. Tešíme sa na bobovú dráhu i návštevu Múzea TANAP-u. Po ceste vyobdivujeme mohutne hučiaci Studený potok.

Múzeum TANAP-u v Lomnici je už tradičnou a neodmysliteľnou aktivitou tábora. Film o sviščoch je milý a aj rozprávanie o tatranských kamzíkoch a medveďoch nás zaujalo. Samozrejme, nakúpime aj suveníry a pohľadnice, aby sme mohli poslať pozdrav našim rodičom a kamarátom. Večer sa už rozbiehajú športové turnaje vo futbale, floorbale a stolnom tenise, dievčatá maľujú a kreslia – vyhotovujú si krásne kamienky šťastia. Sú naozaj šikovné. Večer sa vyhodnocujú súťaže a verili by ste, že na prvom mieste sa umiestnili hneď dva tímy s navlas rovnakým počtom bodov? No a najlepší futbalista, náš Oliver, je hrdý na svoje góly.

Utorok v našom tábore je venovaný slovenským tradíciám, zvykom a kultúre. A keďže sme v Tatrách, začali sme tradične túrou – výletom na Štrbské pleso. Tí menší absolvovali príjemnú prechádzku okolo plesa a tí väčší sa vybrali na krásny vodopád Skok. Po návrate nás čakajú tvorivé dielne – maľovanie a šitie plátených tašiek, kreslenie na kvetináčiky, vyfarbovanie záložiek a sklenných pohárikov. Privítali sme medzi nami aj pani Milku,

Stretnutie s majstrom ľudovej umeleckej výroby Ľubomírom Páričkom

ktorá pricestovala až z ďalekých Michaloviec. Je to najšikovnejšia pani medovníkárka na východnom Slovensku, ktorá nám porozprávala o svojom zaujímavom remesle. Priniesla nám aj čerstvo napečené medovníčky a veľký balík jemného, bieleho, sladkého snehu, ktorým sme ich ozdobili. Keby ste videli naše výtvary, je to nádhera. A nezabudli sme ani na chlapcov, ktorí pracovali s drevom, píliu a skladali, zabíjali klinčeky – vytvárali domčeky pre vtáčikov. Aj tie sa nám veľmi vydarili. Ani by ste neverili, kooolko šikovných rúk máme v tábore... A na koniec dňa medzi nás zavítal majster ľudovej umeleckej výroby Ľubomír Párička, porozprával deťom o živote našich predkov, poukazoval a zahrál na hudobné nástroje, ktoré vyrába. Nakoniec sa hralo a spievalo spolu a pripojili sa aj naši vedúci, folkloristi Ondrejovia, ktorí si priniesli so sebou husle a harmoniku. Veselo bolo, preveselo...

Aj **táborová streda** bola veľmi pekná. Ráno sme s obedovými balíčkami vuhpli do autobusu a zamierili do Bachledovej doliny na Chodník korunami stromov. Nachádza sa v srdci Pieninského národného parku. Na trase dlhšej ako 600 m sme sa na chvíľu stali súčasťou lesného života a spoznali kopec živočíchov a rastlín, a zažili rôzne prekvapenia a získali poučenia. Výhľad z 32 metrov vysokej veže, vďaka ktorému sme mali štíty Belianskych Tatier ako na dlani, bol fascinujúci. Cestou späť sme sa ešte osviežili čapicovou zmrzlinou a zamierili do Svitu. Parádne sme si zajazdili na motokárach a zahráli sa v laser

aréne. Veríte, že sme zase úspešne zabodovali? Naša Valentínka bola v laser aréne takmer neporaziteľná a Olivera na motokárach nedobehol vôbec nikto.

Hurááááá. Vo **štvrtok** konečne vyrážame do Aqua City. Užívame si vody, vyskúšame všetky tobogany, bazény a ďalšie atrakcie. Poobede si chvíľku oddýchame, vysušíme uteráky a plavky a ešte trošku súťažime. Kto sa doteraz nestíhol osušiť, má na to ďalšiu príležitosť – pri večernom ohníku. Ach, tie slovenské špekáčiky sú také chutné...

Táborový piatok bol veľmi bohatý. Hneď zrána sme vyrazili do Tatranskej Lomnice na bobovú dráhu. Cestou späť, už blízko našej budovy nám cez chodník priamo popred nás prebehla srnka. Hodnú chvíľu sme na ňu užasnúť hľadeli. Poobede sme sa vrhli na súťaženie v tímoch na tému tradícií (preberanie hrachu a šošovice, viazanie maslí, skákanie v trojohaviciach, spoznávanie korenín, preskakovanie vatry, viazanie opaskov a ľudové piesne trochu inak) a keď sme dosúťažili, zavítali k nám Harčarky z Pozdišoviec. Muzicírovali aj naši vedúci Ondříkovia a vedúca Zuzka. A naučili nás tancovať karičku. Bez klobúkového tanca by to nebola žiadna zábava. Všetko jedno, či dievčatá, či chlapci, zabavili sme sa dosýtosťou. A to sme sa už naladili na večerný program, počas ktorého sa vyhodnocuje aj záverečné bodovanie izieb a ranné tímové súťaže. Nasleduje prehliadka šikovnosti a talentov: vystúpenie malých folkloristov a tanečníkov z Rumunska, Armin z Maďarska prednesie povest', Matej

z Michaloviec zatancuje odzemok, zaspievajú deti zo Srbska a Maďarska. No povedzte, nebol to nádherný deň?

V priebehu **sobotňajšieho dopoludnia** sa už pomaly chystáme na cestu domov, balíme do kufrov a tašiek táborové trofeje a suveníry. Ako spomienku na tábor sme si vytvorili vlajku s odtlačkami našich dlaní. Po obede sa vydáme na malý výlet do Starého Smokovca spojený s návštevou galérie. Zastavíme sa pri prameňoch smokoveckej kyselky, kyselkavej vody s vysokým obsahom železa, a potom šup do galérie Trickladia. Večer nás na ihrisku na zelenej lúčke s vôňou lesa a pod ochranným štítom Lomničáka čaká bláznivá rozlúčka s kúzelníkom Wolfom a jeho Srandou Bandou. Čo viac si môžeme priať.

Festík

Festivály milujem. Je jedno aké. Folklorne, filmové, detské... Mám rada tú atmosféru. Keby som nemala doma 8-ročnú dcéru, tak sa určite nedozviem, že len neďaleko, v Bratislave, existuje najväčší detský festival, a to dokonca najveselejší na Slovensku – Festík. Trvá dva dni, tento rok 25. a 26. mája. My sme sa naň vybrali v nedeľu. Atmosféra nás vtiahla hneď pri vchode. Kopec detí, hudba, balónky, vo vzduchu vôňa grilu. Program bol perfektný a nabitý, že sme ani nevedeli, kde začať.

Deti sa mohli stretnúť so svojimi idolmi, Mášou a medvedom, Tanculienkou a Smejkom, Spievankovom, Mirom Jarošom... Natlačené boli v prvom rade pri pódiu. Skákali, tancovali, vyskali, triasli sa od radosti. Každý si mohol vybrať, čo chcel. Nemuseli sme sedieť celý čas v hľadisku. Festík sa konal v krásnom prírodnom prostredí na dostihovej dráhe v Petržalke. Areál je naozaj veľikánsky a každý si tam našiel svoje miestečko na tráve, pod stromom. Deti mali v rôznych zónach k dispozícii všelijaké atrakcie. Najviac bola využitá športová zóna s bicyklami, futbalom, súťažami, nafukovacími hradmi aj legom...

Ja som ocenila knižnú a kreatívnu zónu: len tak si sadnúť do plážového ležadla a listovať si v knihách, zatiaľ čo deti si mohli hneď vedľa niečo vytvárať, kresliť, strihať alebo lepíť. A k tomu v pozadí hudba Joža Ráza pred dvadsiatich rokov – k absolútnej pohode mi nič nechýbalo. Ba áno. Langoše. A boli veru aj langoše, aj

Kamienky šťastia

Smejko, Tanculienka a šťastne vysmiata Júlia

slivkové pirohy. Ale nechýbal ani plač, ani dohadovanie sa, lebo my maminky sme boli strašne nespravodlivé, keď sme po ôsmich hodinách bláznenia a vystrájaní zahlásili odchod. Avšak na budúci rok prideme určite zas!

Výlet do Modry a Senca

Tento rok to bolo fakt v ohrození, takmer som to nestihla. Koncoročný výlet so Sovou si ale nikdy nechcem dať ujsť. Tak sa mi to nakoniec podarilo a samozrejme nefutovala som. Ako vždy bol perfektný.

Prvá zastávka Modra – hrnčiarstvo a keramika. Nazdávam sa, že asi každý si raz chcel vyskúšať ten otáčací kruh, tú hmotu, tú mokrú

Koniec školského roka v SOVE

školského roka dovezie. Nahliadli sme aj do maličkaj, ale bohatej predajničky. Každý jeden kúsok bol prenádherný. Teraz sme už aj vedeli, akou namáhavou cestou musel prejsť, kým sa z neho stal taký krásny predmet. Na rozlúčku sme dostali knihu U škriatka šticholca v keramickej dielni.

Po spoločnom obede sme sa išli zrelaxovať na kúpalisko do Senca. A tam to bola typická letná klasika: deti v kuse skákali do vody, až kým nemali fialové ústa, šmýkali sa na toboganoch a my mamky sme oddýchovali pod slnečnými pri chladenej káve.

Odtiaľ – ale už iba moja – cesta pokračovala ďalej, do Hriňovej. Asi každému hneď zide na um meno Štefan Nosál, tamojší rodák. Dalo by sa o ňom písať veľmi veľa a hlavne o folklóre, s ktorým spojil celý svoj život, o jeho Lúčnici. Práve folklór, konkrétne Medzinárodný folklórny festival detí pod Poľanou bol dôvodom môjho putovania do Hriňovej. Folklórny súbor Rozmarín, v ktorom tancuje moja dcéra, bol pozvaný ako hosť. Naši tanečníci mali fakt nabitý program. Každý deň vystúpenie, a to tri dni v kuse. Medzi tým skúšky, tréningy atď. Ale aj tak to malo svoje čaro. Ubytovaní sme boli v lese, kde sa ráno pod balkónom spokojne pásli dve kravy a stádo ovečiek. Deti aj napriek únave do večera behali, šantili a aj po zhasnutí svetla sa dlho chichotali a šuškali. Vrátila som sa o dosť rokov späť, do čias pionierskych táborov. Musím tu spomenúť aj jeden pre mňa veľmi emocionálny zážitok. Organizátor tohto festivalu sa o nás naozaj veľmi pečne staral. Z pestrej ponuky aktivít – túra, disco, jarmok – sme si mohli vybrať aj divadlo, muzikál.

Deti zo základnej umeleckej školy Hriňová zahrli predstavenie Dievčatko so zápalkami. Bola som fascinovaná. Preplakala som to. Nie preto, že ten Andersenov príbeh je smutný, ale dojal a prekvapil ma výkon mladých talentov pod vedením dirigenta Michala Dobiáša. Po skončení som ho objala a poďakovala sa mu, deti to zahrli ako skutoční profesionáli.

Zamyslenie nad vyučovaním slovenčiny

Nedávno som bola v kine v Bratislave na novej verzii filmu Aladinova lampa, čiže film bol v slovenčine. Nenápadne som pozorovala svoju dcéru a rozmýšľala, či naozaj rozumie všetkým slovám a významom. Úplne zahľbená do filmu

Na hodine slovenčiny

Skúška hrnčiarkej zručnosti v Modre

hlinu, a svojimi rukami jej dať nejaký tvar. Tú možnosť sme mali. Deti si museli prejsť najprv teóriou, ktorá ich, samozrejme, až tak nezaujímal, ale potom si mohli sadnúť a tvoriť. Mali pripravené už aj hotové výtvy, hrnčeky, srdiečka, zvončeky... mohli si vybrať a vymalovať ich. Profesionálne keramikárky, trpezlivé tety sa na to ešte raz kukli odborným okom a putovalo to ďalej. Proces je ešte veľmi dlhý. Hotové výrobky sme si v ten deň ešte nemohli zobrať domov. Ale naša Elenka nám ich na začiatku

mi po chvíli zašepkala: „Mama, historicky je od slova historik? To je výnimka!“ Nepochopila som hneď. Celý film mi to potom bolo smiešne, ale s uspokojením som si uvedomila, že predsa len tie naše rakúsko-slovenské deti vnímajú, čo im vravíme, čo ich učíme a zo Slovenska ukazujeme. A tak je to aj v našej Sove. Deti sú celý týždeň rozbehané vo svojom školskom „viedenskom“ svete, ale príde sobota, stretnú sa v spolku, prepnú z nemčiny na slovenčinu a tešia sa, stiskajú, hádajú a smejú sa, naháňajú, vykrikujú – a to všetko po slovensky! Práve to dáva sobotňajšiemu vyučovaniu v našom školskom spolku zmysel!

Pozrite si fotografie z hodín slovenčiny, aby ste sa sami presvedčili, aké sú zábavné a s akou láskou ich pani učiteľky pre naše deti pripravujú. ■

Stránku SOVA pripravili:
Elena Mandik, Tatiana Kaya-Dzijačková
a Lubomíra Wimmer-Pastorková

Výletníci v Senci

Monika Caudr

MOJA CESTA DO MARJÁNKY

Poznáte česko-slovenský folklórny súbor Marjánka? Možno už niektorí o ňom počuli alebo ho videli tancovať. Pre tých, ktorí túto možnosť nemali, by som ho rada predstavila.

Folklórny súbor **Marjánka** vznikol v roku 2011 vo Viedni, kde pôsobí popri folklórnych súboroch Rozmarín a Vinica a venuje sa štylizovanému folklóru. Začínal ako záujmový krúžok pre deti zo školy, ktorá patrí Školskému spolku Komenský. Iniciatívne mamičky Mgr. Martina Canova a B. Ed. Květa Apolin sa rozhodli deťom priblížiť naše ľudové tradície tou najprirodzenejšou formou, a to cez tanec, spev a hudbu. Počiatočná skupinka mala 16 detí, postupne sa rozrastala a prešla niekoľkými zmenami. Dnes má FS Marjánka okolo 90 členov rôznych vekových kategórií, ako aj vlastnú cimbalovú muziku. To je v skratke niekoľko faktických a možno trochu strohých informácií. Ale za nimi sa ukrýva veľa osobných príbehov a ciest, ktoré priviedli jednotlivých členov do FS Marjánka.

A čo priviedlo do Marjánky mňa? Veľmi prozaicky a stručne povedané – bola to láska k folklóru. K nemu mám blízko už od detstva. Pochádzam z temperamentného východného Slovenska, kde ľudový spev a tanec nechýbajú takmer na žiadnej rodinnej oslave, svadbe či dedinskej tanečnej zábave. Spievali sme a tancovali doma, v škole, s kamarátmi. O Marjánke som vedela od jej vzniku, pretože s Martinou, ktorá je vedúcou súboru, sme už pätnásť rokov dobré priateľky. Práve v čase, keď začal súbor fungovať, sa mi narodil syn Tomi. Od malička sa mu snažím, ako aj staršej dcére Veronike, vstúpiť do lásky k slovenskej reči, kultúre a tradíciám a približovať im ich. Preto som Tomiho ako päťročného prihlásila do Marjánky Mini. Hneď sa mu tam zapáčilo. Pospevoval si české a slovenské pesničky ako Prší prší, Pec nám spadla či Tancuj, tancuj, vykručaj.

Marjánka fungovala predovšetkým ako detský súbor. No pred dvoma rokmi sa zrodila myšlienka založiť kategóriu aj pre dospelých. Veľmi ma to potešilo a s nadšením som sa pridala do Marjánky aj ja. Popri tancovaní mi neskôr ponúkli aj spoluprácu v organizačnom tíme ako propagátorku súboru. Vytvorením nových skupín „Junior“ a „Klub25+“ pribudli noví členovia, a to vo veľkej miere Slováci. Do nášho repertoáru boli častejšie zaraďované slovenské piesne a tance. To bolo podnetom k tomu, aby sa súbor aj navonok prezentoval ako česko-slovenský. Lenka Štucková, B.A, mladá a šikovná Slovenka, ktorá vyštudovala tanečnú pedagogiku na Hudobno-umeleckej súkromnej univerzite vo Viedni, vedie nácviky obidvoch skupín. S profesionalitou a šarmom pripravuje choreografie na známe i menej známe ľudové piesne, ktoré oslovia každého.

Shania Breinhölder a Tomi Caudr pri predvádzaní mazurky

Vo víre tanca

Fotografie: FS Marjánka

Na 6. slávnostnom koncerte Marjánky popri detských skupinkách, ktoré pravidelne vystupujú, mali možnosť prvýkrát sa predstaviť aj tieto dve „dospelácke“ kategórie. Na melódie piesní „Poslala me švekra“ a „Večar je, večar je“ ukázali, koľko temperamentu sa v nich skrýva. Obidve kategórie spolu s nedávno vzniknutou, ale výborne zohratou cimbalovkou sa stretávajú pri nácvikoch vo farskej budove Karlskirche v priestoroch hudobnej školy, ktorá prináleží Rytierskemu rádu krížovníkov s červenou hviezdou. Nácviky všetkých detských kategórií bývajú v budove školy Školského spolku Komenský, ktorý je dlhoročným partnerom FS Marjánka.

Kategória Junior a Klub 25+ a cimbalová muzika pod vedením primášky Christy Cernajsek

Marjánka je výnimočný a špecifický folklórny súbor. Jej členovia pochádzajú z rôznych kútov Čiech, Moravy a Slovenska. A taký je aj náš repertoár. Rôznorodý a bohatý na tradície, ktoré chceme zachovávať a šíriť tu vo Viedni, kde žijeme a pôsobíme. Kde si možno silnejšie uvedomujeme svoje korene a spojitosť s rodnou krajinou. Všetkých nás spája predovšetkým radosť zo spoločného tanca a spevu. Myslím si, že kto má folklór rád, je to láska na celý život, pre toho ani hranice nie sú prekážkou. Záleží nám na tom, aby naše krásne tradície nezaniikli a aby sme ich v plnej šírke odovzdávali mladej generácii. Pretože, a to je motto FS Marjánka: „Tradície sú dušou národa. Zabudneme na ne, prideme o ňu.“ ■

Slovenské juniorky - zľava: Martina Husárová, Betina Bičanová, Nina Ľudrovánová, Lenka Štucková, Katarína Štofíková, Dáša Vlčková a český mládenec Patrik Canov

Nemecko-slovenské jazykové kontakty

Tento článok je skrátená verzia magisterskej práce *Deutsch-slowakische Sprachkontakte an der March*. Pre správne porozumenie textu treba vedieť nasledovné:

Aj keď Slovensko ako samostatný politický útvar v skúmanej dobe ešte neexistovalo, používa sa Slovensko na označenie územia dnešného Slovenska.

Podobne sa v texte zjednodušilo nemecky hovoriaci človek na Nemeč. Neoznačuje štátneho občana Nemecka, ale osobu, ktorej materinský jazyk je nemčina.

Písmeno ä predstavuje hlásku bavorských nárečí (ktorými sa hovorí aj v Rakúsku).

Hlásky sa podobá hláske o.

Zmenšené písmeno znamená, že tá hláska sa vyslovuje slabo.

Skratky v texte: ahd. - starohornonemecký, nem. - nemecký.

Začiatky jazykových kontaktov

Začiatky nemecko-slovenských jazykových kontaktov siahajú až do doby germánčiny a slovančiny. Časť územia dnešného dolnorakúskeho Weinviertlu (Vínna štvrť) pravdepodobne patrila k Veľkomoravskej ríši a k staršej Samovej ríši. Najstaršie, v dnešnej slovenčine ešte existujúce lexikálne tvary prevzaté z nemčiny, sú pôvodné latinské náboženské termíny rozšírené v rámci misií z miest Salzburg a Passau. Príkladom je slovo mních (nem. Mönch, ahd. munich). Aj názov Morava prišiel z latinčiny cez germánčinu do slovančiny. Rieka Morava sa nazývala po latinsky Marus. V germánčine nahradili koncovku -us germánskym ahwa (riecka). Potom Slovania prevzali názov Marahwa, ktorý sa vyvíjal ďalej na Morava. Okrem Moravy aj niektoré slovenské a rakúske obce na Záhorí a v Dolnom Rakúsku majú názvy, ktorých pôvod je v susednom jazyku. Napríklad v rakúskom názve Zistersdorf sa skrýva slovenské meno Čystěj (odvodené od slova čyst, v dnešnej slovenčine česť). Pôvod názvu Gbely je zase starší tvar nemeckého slova Kübel (vedro/kýbel). A ešte sa dajú nájsť obce, ktoré mali aj slovenský aj nemecký názov, pričom ale ide niekedy iba o poslovenčený názov nemeckého pôvodu alebo naopak: Sobotište bolo po nemecky Sobotischt, Bernhardthal sa nazýval v slovenčine Pernitál. V iných prípadoch názvy boli aspoň sčasti preložené: rakúsky Dürnkrot sa nazýval Suché Kruty a Moravský Svätý Ján bol v nemčine Sankt Johann an der March.

Pôvod nemecky hovoriaceho obyvateľstva na Slovensku

Nemci sa sťahovali na Slovensko od 9. storočia, najviac týchto osídlencov prišlo od 13. do 15. storočia. Po vpáde a pustošení Tatárov pozval uhorský kráľ Belo IV. ľudí z nemecky hovoriaceho územia, aby osídlili opustené oblasti v jeho kráľovstve. Na slovenské územie sa nasťahovalo veľa remeselníkov, čo viedlo k tomu, že v 15. storočí remeslo na Slovensku bolo v nemeckých rukách. Nemčina sa stala dokonca úradným jazykom v niektorých oblastiach. V nemčine – ako aj v slovenčine – už vtedy existovali rôzne nárečia. Keďže na západné Slovensko prišli najmä ľudia zo susedného bavorského jazykového areálu, dajú sa tam nájsť – ako budeme ešte vidieť – slová prevzaté do slovenčiny s prvkami bavorského nárečia.

Osobitnú skupinu prisťahovalcov predstavovali v 16. storočí habáni. Kresťanská skupina habánov bola založená vo Švajčiarsku. Jej členovia sa dávali krstiť až v dospelosti. Bývali na gazdovských dvoroch, napríklad vo Veľkých Levároch alebo Brodskom, majetok patril všetkým členom. V 18. storočí väčšina habánov prijala katolícke vierovyznanie alebo opustila Slovensko. Kým ale bývali na Slovensku, boli v kontakte so slovenčinou a preberali slová z domáceho jazyka, napríklad schuschkaln, čo je vlastne slovenské šuškať s nemeckou slovesnou koncovkou, ktorou sa slovo integrovalo do nemeckého jazykového systému.

Pôvod Slovákov v Dolnom Rakúsku

K prípadným zvyškom slovanského obyvateľstva v prihraničnej oblasti Rakúska prichádzali po vojnách v 17. storočí ďalší Slováci, ktorí – podobne ako Nemci na Slovensku – osídlili opustené rakúske dediny. Aj Moravania a Chorváti sa sťahovali do Weinviertlu.

Okrem toho pracovalo veľa slovenských pomocných síl v rakúskom poľnohospodárstve a od 19. storočia aj v priemysle. Robotníkov do poľnohospodárstva, ktorých poznalo nemecky hovoriace obyvateľstvo pod názvom chlebari, získaval takzvaný gazda. Rovnaké slovo gazda sa používalo v tomto prípade aj v nemčine. Takže v domácnostiach bohatších rakúskych sedliakov často bývali sluhovia a slúžky zo susedného Slovenska. Stopy z týchto čias predstavujú aj sčasti už nepoužívané nemecké slová v záhorskom nárečí. Veľmi často tieto slová nemajú podobu spisovnej nemčiny, ale sú prevzaté z dolnorakúskeho nárečia:

záhorské nárečie	nemecké nárečie	spisovná slovenčina	spisovná nemčina
kšír	Gschirr	riad	Geschirr
kugľuf	Guglupf	bábovka	Gugelhupf
krompáč	Krãmpm	čakan	Spitzhacke
ládlik	Ladl	zásuvka	Schublade
pigľovat	bigln/begln	žehliť	bügeln

Prevzaté slová z ďalších oblastí života

Ako už bolo spomenuté, na Slovensku pracovalo v istom období veľa nemeckých remeselníkov, ktorí sa organizovali v cechoch. A tu zase máme nemecké slovo: Zeche (v nemčine aj Zunft). Členovia cechov pochádzali aj z rakúskeho, aj zo slovenského územia. To platí aj pre cech rybárov, ktorého sídlo sa nachádzalo v Marcheggu, aj pre cech másiarov so sídlom v Mistelbachu. Ľudia z Weinviertlu sa išli učiť remeslo na Slovensko k habánskym majstrom, Slováci sa zasa chodili vyučiť do Viedne. A čo potrebujú remeselníci?

Milí študenti,

nedávno sa mi dostala do rúk aktuálna čítanka pre prvý ročník základných škôl. Hoci sa rokmi trochu zmenila, objavila som v nej báseň od Jarmily Štítnickej *Mimoriadna správa*. Ešte si na ňu presne pamätám a na moje prekvapenie ju dokážem zarecitovať naspamäť, ako keby som mala ešte stále len šesť rokov. Oslovila ma predovšetkým druhá sloha:

Čakajú nás staré mamy,
jazerá a pri nich stany,
dva mesiace v prírode,
na horách i pri vode.

Hneď som si pomyslela na Vás, milí študenti, a pevne verím, že ste si oddýchli, či už v horách alebo pri vode. Mnohých z nás už síce staré mamy nečakajú, no navštíviť miesta či mestá a zaspomínať si, načerpať novú silu, poobzerať sa, porovnať a objaviť pri tom aj niečo nové čarovné, v tom nám nebráni nik. Ak Vám teda zdravie prialo a podarilo sa Vám ušetriť aj trochu peňazkov na cestu, teším sa, keď mi v októbri o svojich objavoch porozprávate aj po slovensky :-)

srdečne Vaša Viera

záhorské nárečie	nemecké nárečie	spisovná slovenčina	spisovná nemčina
vercajch	Werkzeich	náradie	Werkzeug
verštat	Werkstätt	dielňa	Werkstatt
šrűfek	Schrauf/Schrauřn	skrutka	Schraube (starší tvar: schrűbe)

Počas priemyselnej revolúcie v 19. storočí nové vybudované cukrovary v Dűrnkrute a v Cahnove (Hohenau an der March) a ropné rafinérie v Drűsingu a Angerne lákali ďalšie pracovné sily zo Slovenska do Dolného Rakúska. Cukrovary však malo aj Slovensko: v Záhorskej Vsi a v Šaštine. V tridsiatych rokoch 19. storočia bola vybudovaná prvá železničná trasa v Rakúsku. Viedla z Floridsdorfu do Deutsch-Wagramu a bola postupne predĺžená až do Břeclavi. Dodnes sa využíva. Nové rakúske železničné stanice používali aj obyvatelia slovenských dedín, ktorí sa najprv potrebovali dostať cez Moravu. Možnosť dostať sa z jedného brehu na druhý mali vtedy viac ako dnes. Morava síce tvorila hranicu medzi politickými a správnyimi jednotkami, ale prechod rieky cez brody, mosty alebo loďkou bol súčasťou každodenného života až do štyridsiatych rokov 20. storočia. Najstarší most, o ktorom máme historické doklady, spájal Angern a Záhorskú Ves, medzi ktorými dnes premáva kompa. Most spájaj aj Gajary s Dűrnkrutom a Hohenau s Moravským Svätým Jánom. Naposledy spomenutý most Hohenau – Moravský Svätý Ján a železničný most medzi Marcheggom a Bratislavou sú jediné dolnorakúske spojenia so Slovenskom, ktoré boli obnovené po druhej svetovej vojne, resp. po páde železnej opony. Čo sa týka železničnej dopravy, Dolnorakúšania a Záhoráci mali šancu opäť rozumieť aspoň niektoré slová aj bez znalosti cudzieho jazyka:

záhorské nárečie	nemecké nárečie	spisovná slovenčina	spisovná nemčina
ajzipoňák	Eisenbähna	železničiar	Eisenbahner
cuk	Zuch	vlak (alebo aj prievan)	Zug (Eisenbahn alebo Luftzug)
glajza	Gleis	kolaj	Gleis (Základ slovenského slova bol asi množné číslo Gleise.)
šűbovat	verschiabm	posunovať (vlak)	verschieben
šűna	Schiene	kolajnica	Schiene
štaciön	Station	stanica	Station
vorcöla	Wortesäj	čakáreň	Wartesaal

Takže ľudia mohli prevážať výrobky a tovar cez Moravu alebo nakupovať na trhoch v „susednej krajine“ a tieto možnosti využívali. Existujú napríklad dôkazy, že obyvatelia Cahnova chodili po habánske výrobky do Moravského Svätého Jána. Oblúbeným tovarom boli okrem toho „pečenky“ (bravčové mäso na špíze) a čizmy, ktoré sa tak nazývali aj v nemčine Cahnovanov. Rakúske poľnohospodárske výrobky sa predávali aj v Bratislave, slovenské aj vo Viedni. Známi tam boli najmä drotári (dröt = nem. Draht) a predavači varietch, ktorých Viedenčania nazývali Rastlbinder a Kochlöffelkrobotn („varechoví Chorváti“). V bratislavskej nemčine to boli Kochlefflschlowakn („varechoví Slováci“). Opereta Franza Lehára a Viktora Leóna má viedenských drotárov priamo v názve: Der Rastelbinder. Obchodníci a zákazníci mali spoločné napríklad nasledujúce slová:

záhorské nárečie	nemecké nárečie	spisovná slovenčina	spisovná nemčina
kasír	Kassier	pokladník	Kassier
kšeft	Gschäft	obchod	Geschäft
kšeftmon	Gschäftsmän	obchodník	Geschäftsmann
kunčoft	Kundschäft	zákazníci	Kundschaft
(za-)beštelovat	bstölln	objedn(áv)at'	bestellen

Po práci a uzatvorení všetkých obchodov si mohli ľudia dovoliť aj návštevu hostinca, trošku sa napiť a hrať karty:

záhorské nárečie	nemecké nárečie	spisovná slovenčina	spisovná nemčina
štamprla	Stamperl	kalíštek	Schnapsglas
tringelt	Trinkgöd	prepitné	Trinkgeld
štich	Stich	získanie kart vo hre	Stich
trunf	Trumpf	tromf	Trumpf

V niektorých rakúskych dedinách nechodili do tých istých hostincov ľudia hovoriaci po slovensky a po nemecky. Rozhodujúcim kritériom však nebol jazyk, ale spoločenský status. Keďže bohatší gazdovia mali často sluhov slovenského pôvodu, znamenalo to, že v hostinci, kam chodili sluhovia, prevládali Slováci. Keď bol ale slovenský priateľ nejakého gazdu na návšteve v Rakúsku, skôr chodil do hostinca pre „lepšiu spoločnosť“.

Zatiaľ sme iba spomenuli, kde v každodennom živote sa stretávali Slováci a Rakúšania. Teraz je otázka, ako zvládali komunikovať. Už naši predkovia mali nápad poslať deti do inojazyčnej rodiny, aby sa tam naučili jazyk. Prevažne deti z bohatších rodín išli na takzvaný wexl (nem. Wechsel) alebo tauš (nem. Tausch), čo už prezrádza, o čo ide. Rakúska a slovenská rodina si na istú dobu „vymenili“ svoje deti. Dohadovali sa na tom zvyčajne rodiny spojené obchodom, ktoré sa preto pravidelne stretávali. Deti počas svojho zvyčajne polročného pobytu chodili do školy a pomáhali na gazdovskom dvore. Keďže tieto rodiny nebývali chudobné, deti sa mali obvykle dobre vo svojich hosťiteľských rodinách a často mali k nim priateľský vzťah aj po pobyte. Chudobnejšie rodiny mali iba možnosť poslať deti do služby k inojazyčnému gazdovi.

Viac na túto tému sa dočítate v ďalšom čísle Pohľadov. ■

Lisa Skolar

Elli Burg

Poesie der Liebe / Poézia lásky

L(I)EBEN

*Leben der Liebe entgegen
Lieben des Lebens wegen
Gabe des Liebens
Liebesgeschenk
Erwidern muss nicht sein
Verteilen reicht allein.*

Láska a život

*Kráčať životom
láske v ústrety
ľubiť vďaka životu
lásky nádielku
lásky dar
nemusíš jej odpovedať
stačí ju len ďalej dať.*

Fotografie: Lisa Skolar

Rieka Morava

Most Hohenau - Moravský Svätý Ján

Ingrid Žalneva

Burgenland je rakúska spolková krajina, ktorá v časoch monarchie patrila Uhorsku. Pri vyslovení jej názvu sa nám väčšinou vybaví hlavné mesto Eisenstadt alebo Nezdiderské jazero, najväčšia vodná plocha v Rakúsku. Priznám sa, že o ostatných častiach tejto spolkovej krajiny som toho vedela len málo. Preto ma veľmi potešilo, keď sa mi pred nedávnym naskytila možnosť viac ju prebádať, hlavne jej južnú časť.

V šunkovom kráľovstve

Už prvá zastávka ma presvedčila, že som v kraji, kde sa darí viniču. Keď sa v Rakúsku dostanem do nejakého rodinného podniku, vždy odívam, ako sú hrdí na svoju tradíciu a ako robia všetko pre to, aby v nej pokračovala aj ďalšia generácia. Tak to je aj u Hansa Bauera v Pöttelsdorfe. S produkciou vína začal už jeho pradedo, pre Hansa to bol spočiatku len koníček, ale neskôr, keď svoju činnosť rozšíril aj o výrobu šunky prosciutto, prišiel moment, keď sa z hobby stal hlavný džob. Dnes existujú v celom Rakúsku len tri podniky, ktoré produkujú prosciutto v takom rozsahu, a jeho firma je jedným z nich. Je to naozaj zážitok (nie však pre vegetariána!) vidieť stovky úhľadne zavesených bravčových stehien, ktoré sa takto musia sušiť niekoľko mesiacov. Do nedávna som poznala nanajvýš takúto šunku parmskú, ale tých druhov je omnoho viac – pannonic, reserva, coppa, lardo, pastrami, pancella... to všetko sú názvy týchto chutných špecialítiek. U Bauerovcov ich vyrábajú z vlastných prasiatok, ktoré krmia výlučne vlastnoručne dopestovanými plodínami, najmä jačmeňom a hrachom. Samozrejme, že sme nemohli odísť bez ochutnávky. Na tenučko nakrájané plátky rôznych druhov šunky vytvorili na tanieri obrazec z viacerých odtieňov bielej a ružovej farby – pasťva pre oči a lahôdka pre chuťové poháriký...

Na návšteve u Bátoričky

Ďalej nás cesta doviedla k rytierskemu hradu Lockenhaus. Bol už čas školských výletov, zatiaľ čo sa jedna skupinka detí pokúšala z vlny vyrábať priadzu, druhá sa učila strieľať z luku a kuše. Hradný sprievodca vyzeral, akoby ho stroj času preniesol zo stredoveku – dlhá, vrecovitá košeľa, vyholená hlava a bujná čierna brada s fúzmi. Prvá zmienka o hrade pochádza z roku 1242. Počas svojej 800-ročnej histórie bol veľakrát prestavovaný a striedali sa tu rôzni majitelia, až kým sa v roku 1676 nedostal do vlastníctva rodiny Esterházyovcov. Tak to zostalo do roku 1968, keď ho kúpil rakúsky spisovateľ Paul Anton Keller so svojou manželkou a celý svoj súkromný majetok venoval na obnovu schátralého hradu. Z bývalého dormitória je dnes koncertná sála, pozreli sme si aj rytiersku sieň s gotickou krížovou klenbou, čiernu kuchyňu a kaplnku. Najpozoruhodnejšou miestnosťou je však tajná komora zhora zakrytá veľkým kameňom. Historici sa dodnes nezhodli v tom, na čo tento priestor slúžil. Väčšina tvrdí, že

Impozantné múry hradu Lockenhaus

Fotografie: Ingrid Žalneva

hrad patril templárom a miestnosť sa mohla používať na rituál prijímania nových rytierov rádu. Na malom nádvorí stojí studňa. Hĺbenie piatich centimetrov tejto studne zabralo celý jeden deň, čo pri 110-metrovej hĺbke znamenalo okolo 10 rokov! Keď na konci vojny hrad obsadili vojaci Červenej armády, časť hradu vyhodili cez studňu do vzduchu, preto dnes dosahuje hĺbku len 61 metrov. Náš sprievodca sa očividne tešil, ako nás ohúri v poslednej časti hradu, ktorá je venovaná jej neslávne slávnej obyvateľke, netušiac, že naša skupinka vie toho o Alžbete Bátoriovej podstatne viac ako on. Hrad kedysi patril rodine Nádašdyovcov, do ktorej sa grófká vydala. Je nepochybné, že tu Bátorička žila a zrejme už aj tu prepadla svojej krvavej vášni. Rakúšania stavili na povest tejto najväčšej sériovej vrahyne všetkých čias, ako ju uvádza Guinnessova kniha rekordov z roku 1988. Do komnaty, kde pobývala, umiestnili kaďu s imitáciou krvavého kúpeľa a do mučiarnie okrem tradičných mučiacich nástrojov postavili legendárnu železnú pannu.

Idylka v južnom Burgenlande

Malebným krajom južného Burgenlandu preteká rieka Pinka, ktorá si občas prerazí cestu do susedného Maďarska a potom sa zase vráti na rakúske územie. Na brehu nás už čakali pripravené kanoe. Plavba bola príjemná, všade ticho, občas sa ozval vtáčik, nad hladinou sa párilí vážky a na brehoch poletovali motýle s veľkými tmavomodrými krídlami. Veľmi obľúbenou aktivitou je aj

cykloturistika. Idylický kraj pahorkov s vinohradmi je vhodnou trasou pre športových cyklistov, ale aj pre tých, ktorí si popri šliapaní do pedálov užívajú pohľad na okolitú zeleň. Medzi viničovými kermi sa z času na čas objaví menší domček, tzv. Kellerstöckl. Po dlhé roky to boli čisto účelové stavby na výrobu a skladovanie vína. Bývalo ich tu oveľa viac, ale mnohí ich majitelia vymreli alebo sa odsťahovali, domčeky schátrali. Našťastie sa podarilo niektoré zachrániť, zrekonštruovať a prerobiť na zariadenia, kde sa síce naďalej vyrába víno pre vlastnú spotrebu, ale zároveň sa tu poskytujú aj víkendové alebo prázdninové ubytovanie pre hostí, a to s takým komfortom, o akom sa dávnym majiteľom týchto domčekov ani nesnívalo. Každý domček má svoj osobitý šarm. Predstava, že sa zobudím uprostred vinohradov, kde na viniči dozrievajú strapce hrozna a listie sa začína farbiť do červena, bola naozaj lákavá. My sme sa tu však zastavili len na malé občerstvenie. Slovo „malé“ je na mieste, pretože to nie sú žiadne reštaurácie, nepodávajú sa tu vyprázané rezne ani polievky, dokonca ani káva, čaj alebo pivo, ale len olovrant na drevenej doštičke – Brettljausn – regionálne výrobky ako klobásky, nátierky, chlieb, víno a ovocné šťavy.

Čo je Uhdler?

Južný Burgenland patril k najchudobnejším častiam Rakúska. Na jednej strane sa síce chváli 300 slnečnými dňami v roku, ale v skutočnosti sú tu veľmi teplé a suché letá a zimy, hoci teplota

Uhdler - unikát z južného Burgenlandu

Typický Kellerstöckl uprostred vinohradov

môže klesnúť aj na mínus 20°C, sú suché tiež. Veľa obyvateľov sa v minulosti vysťahovalo do Ameriky. Hrozno sa tu pestuje už veľmi dávno. Keď sa však tadiaľto v roku 1860 prehnala epidémia fyloxéry, budúcnosť vinohradníctva bola vážne ohrozená. Tunajší obyvatelia však napísali svojim príbuzným do Ameriky o tom, aká skaza ich postihla a požiadali ich, aby im poslali odrody menej náročné na pestovanie. Hrozno zasadili a víno, ktoré z neho vyrábajú dodnes, nazvali Uhudler. Propaguje sa ako čistý prírodný produkt, keďže hrozno je veľmi odolné voči chorobám a potrebuje len minimálne chemické ošetrovanie. Inde v Rakúsku ho nenájdete. Avšak v 30. rokoch minulého storočia bolo jeho pestovanie zakázané, lebo víno vraj obsahovalo vysoký podiel metylalkoholu. Až od roku 1992 sú výroba a predaj oficiálne povolené. Uhudler môže byť biely, ale to je skôr rarita, lebo biele hrozno sa tu veľmi nepestuje. Z modrého sa vyrába Uhudler od nežnej ružovej farby, cez svetlú čerešňovú až po tehlovo červenú. Chuťovo pripomína lesné jahody a čierne ríbezle. Okrem tohto „samoroďáku“ tu nájdete aj uhudlerové džemy, pralinky a čokolády, likéry, octy, ovocné šťavy a pod. A prečo ten názov? Povráva sa, že keď to muži s konzumáciou vína prehrali, ich ženy sa im posmievali, že pozerajú ako výr (Uhu), najmä ak mali ešte aj riadne kruhy pod očami. K najznámejším mestčkám s produkciou Uhudlera patria Moschendorf, Heiligenbrunn a Eltendorf.

Modrá a sladká bodka na záver

Modrotlač, stará technika farbenia látok, bola v roku 2018 zapísaná do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Zápis je spoločný pre päť stredoeurópskych krajín, okrem Slovenska je to aj Rakúsko. V oboch krajinách sa počet modrotlačových manufaktúr zredukoval natoľko, že hrozilo ich úplné zaniknutie. V Rakúsku ostali len dve – jedna v Hornom Rakúsku a druhá v Steinbergu v južnom Burgenlande. Je to podnik rodiny Koó, založený v roku 1921. Stále sa tu pracuje podľa tradičných postupov a s pôvodnými pomôckami, v dielni sa toho za tie roky

Josef Koó predstavuje využitie modrotlače v súčasnom odevu

veľa nezmenilo. Vzory na látke sa tlačia formami vyrezanými z hruškového alebo lipového dreva, majú ich tu vyše 300 a niektoré sú staré viac ako dvesto rokov. Na formy sa nanáša špeciálna pasta, ktorej zloženie je chráneným rodinným tajomstvom. Látka sa potom namáča do modrej farby s pridaním indiga – robí sa to viackrát podľa toho, akú sýtu modrú chceme dosiahnuť. Indigovník pochádza z južnej Indie, ale pár kričkov práve kvitlo aj v tunajšej záhrade. Rastlina má krásne fialovo-ružové kvety, ale modré farbivo sa získava z nenápadným listov. Z modrotlače sa kedysi šili hlavne zástery, no v obchodíku firmy Koó nájdete aj krásne moderné módné kúsky.

Kúpele Bad Tatzmannsdorf patria k tým známejším miestam južného Burgenlandu. Ich vonkajšie aj vnútorné bazény a sauny sú veľmi vyhľadávané. Väčšina personálu rozprávala po maďarsky, ale mňa viac prekvapilo, koľko veľa slovenčiny bolo počuť medzi hosťami. Chýr o kvalitných kúpeľných službách sa šíri veľmi rýchlo a ďaleko. Nie každý však vie, že okrem špičkového wellnessu sa tu človek môže nechať rozmaznávať aj čokoládou. Čokoládovňa Spiegel začala s výrobou pralínok iba v roku 2000, hoci už pred tým prevádzkovali penzión s reštauráciou. Najskôr to boli len tri druhy, dopyt však

bol taký veľký, že sa sortiment rýchlo rozširoval. Dnes používajú až 120 receptúr. Obal každej pralinky je z najmenejšej belgickej čokolády, ktorá sa musí veľmi opatrne zahrievať, miešať a potom nalievať do špeciálnych foriem. Do vnútornej náplne sa primiešava to, čo rastie v okolitých lesoch, záhradách a lúkach, napr. mak, lieskové orechy, maliny, rebarbora, tekvicové jadierka, marhule, ale samozrejme aj Uhudler. Každá pralinka je malým umeleckým dielkom, jej výroba trvá až tri dni! Mojim favoritom sa stal bombónik ochutený jahodou a čiernym korením, no chutila mi aj horkomliečna pralinka so štipkou portugalkej prírodnej soli. V prvom momente síce ucítite slanosť, ale potom akoby lepšie vynikla chuť čokolády. Škoda len, že sme sem prišli v deň, keď sa ortuťový stĺpec na teplomere šplhal poriadne nad 30 stupňov, a tak sme si nemohli nakúpiť tieto sladké pokušenia do zásoby, lebo by sa nám po ceste roztopili a mali by sme z nich len lepkavú, sladkú kašu.

Výlet do Burgenlandu bol pre mňa príjemným spomalením hektického tempa všedných dní, zaviedol ma na zaujímavé miesta aj do ojedinelých výrobní a zároveň mi ukázal, koľko toho ešte neviem o krajine, v ktorej žijem už dvadsať rokov. ■

NÁVŠTEVA MÚZEA ÚŽITKOVÉHO UMENIA

Cieľom prehliadky v utorkový podvečer 19. marca so zaujímavým výkladom sprievodkyne Janky Gregor-Rogler bola pozoruhodná tehlovočervená budova na Viedenskej hlavnej triede Ringstraße – Múzeum úžitkového umenia MAK. Ako prvá inštitúcia svojho druhu na európskom kontinente vznikla vďaka štedrej priazni cisára Františka Jozefa I. práve vo Viedni. Postavili ju podľa vzoru, ktorý jej tvorca Heinrich von Ferstel čerpal na cestách v Anglicku. Múzeum otvorili rok po jeho založení 12. mája 1864 najprv pod názvom k. k. Österreichisches Museum für Kunst und Industrie. Neskôr sa pretransformovalo na inštitúciu zastrešujúcu umelecké remeslá a dizajn, no a v neposlednom rade tiež architektúru a súčasné umenie.

Prvá časť prehliadky bola venovaná vonkajšej architektúre a zasadaniu budovy do prostredia na Ringu. Následne sme sa presunuli do priestorov kultúrneho stánku, ktorý nás hneď oslovil svojou funkčnou eleganciou. Zaujímavosťou je, že jeden z najhodnotnejších exponátov múzea – barokový porcelánový kabinet – bol plánovaný pre zámok v Holíči. Neobyčajnými peripetiami sa dostal z paláca Dubských v Brne až na terajšie miesto do Viedne. Pohľad na filigránske umenie tohto unikátu nás očaril a s uznaním sme skonštatovali, že tu mu je vytvorené naozaj hodnotné prostredie.

Fundovaný výklad našej sprievodkyne nám poskytol veľa informácií o exponátoch z obdobia secesie, tento umelecký sloh sa vo Viedni tešil veľkej obľube, a to hlavne od univerzálneho umelca Kolomana Mosera. Jeho umelecké výtvary boli zaradené do aktuálnej výstavy múzea.

Ďakujeme za krásny podvečer v sprievode Janky Gregor-Rogler a za dobrú spoločnosť všetkých zúčastnených v prekrásnom prostredí tohto unikátneho paláca. Opäť sme bohatší o nové informácie i o inšpiráciu pozerajúc sa na veci dennej potreby trošku z iného zorného uhla a hľadajúc v nich estetický rozmer. ■

Ingrid Fux

Pred bránou do múzea

Foto: Ingrid Fux

Zuzana Ondrisová

Tento rok sa tradičná stanovačka konala už pred letnými prázdninami, aby sa jej mohlo zúčastniť čo najviac detí a rodičov. V predposlednú júnovú sobotu sa v areáli AUTO WIESENBERG v Bergu stretlo opäť niekoľko desiatok susedov z Wolfsthalu, zopár prišlo aj z Bergu a Marcheggu. Program bol nesmierne bohatý. Vyplnili ho každoročné aktivity, ale pribudli aj nové a celú akciu završila krásna myšlienka naplnená skutkom. Ale poďme po poriadku.

Tesne po obede o jednej prišli na miesto akcie záchranári Tanja a Manuel z Rotes Kreuz Hainburg. Ochotne ukázali deťom aj dospelákovi, ako vyzerať sanitka, čo všetko v nej je, spustili na ukážku aj sirénu a naučili nás, ako sa podáva prvá pomoc.

Hlavný organizátor tohtoročnej „Stanovačky 2019“ Aleš Wiesenberg spolu s diakonom Pavlom Tománkom (predstavili sme ho vo vlnajšom 3. čísle Pohľadov) pozvali na túto peknú akciu aj postihnuté deti – alebo ako Paľko hovorí – inak obdarované deti. So svojou manželkou Monikou s nimi pracuje už viac ako dvadsať rokov cez OZ Helper a HCPT Slovakia (Handicapped Children Pilgrimage Trust). Ide o medzinárodné hnutie, ktorého cieľom je zhromaždiť inak obdarovaných aspoň párkrát do roka a vytvoriť im rodinné a komunitné prostredie so zameraním na ich osobnostný rast. Tieto deti pricestovali spolu so svojimi opatrovateľmi zo stredného Slovenska a okolia Bratislavy. Niektoré z nich zaujali záchranári, iných ukážka práce hasičov a najmä osvieženie v podobe vodnej steny. Po štvrtej popoludní prišli policajti a tiež porozprávali o svojej práci. Dospeláci aj deti si mohli obliecť nepriestrelnú vestu, nasadiť prilbu a posadiť sa do auta, ba spustiť aj sirénu. Tri hodiny sa striedali deti s rodičmi vo fotokútiku s veselými rekvizitami a hneď si brali vytlačené fotografie so sebou. Okrem toho prebiehalo aj obľúbené maľovanie na tvár, tetovačky, predaj a výučba pletenia náramkov z bavlniek, ktoré si pripravili dievčatá Ajka Wiesenberg a Veronika Ondrisová.

Na schladenie a osvieženie sa servirovala výborná zmrzlina od Eissaloon Daniel

Už sa všetci tešíme na budúcu stanovačku!

ÚSPEŠNÁ STANOVAČKA

Fotokútik v plnom nasadení

z Hainburgu, ale keďže Daniel prísť nemohol, úlohu zmrzlinárov prevzali Andrea Wiesenberg a Zuzana Ondrisová. Nechýbal ani skákací hrad, ktorý tento rok sponzorsky zabezpečil Juraj Gregor z Marcheggu. Na akciu sa prišli pozrieť aj starostovia obcí Wolfsthalu Gerhard Schödinger a obce Berg Andreas Hammer.

Podvečer, keď už na deti padla mierna úna, autoservis sa vo vnútri premenil na bábkové divadlo a deti si pozreli v nemčine populárnu ruskú rozprávku o medvedovi Míšovi a dievčatku Máši.

Po divadielku mnohí vyhladli, a tak sa pustili do opekania špekáčikov, mäska a grilovania zeleniny. To už si kováč Laco z Wolfsthalu chystal náčinie a kul podkovičky pre šťastie,

ktoré si deti mohli podľa vlastnej fantázie namaľovať. Krásne bolo, že Lacko spontánne vyhlásil dražbu podkovičiek a celá suma z dražby bola venovaná postihnutým deťom. K tejto sume sa pridal príspevok od všetkých účastníkov, príjem z predaja zmrzliny a Aleš napočítal nádherných 765 eur, ktoré o týždeň neskôr priniesol osobne Pavol Tománek pani riaditeľke OZ Helper.

Večer sa spustil ľahký dáždič, pomaličky padala tma a to bol čas na premietanie rozprávky pre deti. Po nej už tradične čakal deti „chodník odvahy“, čoho sa už nevedeli dočkať. Niektorí odišli spať domov do svojich postieľok a niektorí ostali spať v stanoch až do nedeľného rána. Opäť to bola krásna akcia, ktorá obohatila nás všetkých! ■

Veľký záujem o prácu policajtov u malých aj veľkých

Príprava vodnej steny na osvieženie

Fotografie: Zuzana Ondrisová

Juraj Gregor, Roman Müller

Existujú životné náhody? Nieкто na ne verí, nieкто nie. Nás takáto náhoda spojila na tradičnom januárovom Plese rakúsko-slovenského priateľstva, ktorý už tretíkrát zorganizovali Zuzana Ondrisová a Adriana Bánovská z Wolfsthalu pre všetkých Slovákov žijúcich v prihraničných obciach Rakúska. Skvelá nálada z plesu sa preniesla aj do nových priateľstiev a spoločenských výziev. A čo robia priatelia? Predsa radi spoločne trávia voľné chvíle, zabávajú sa alebo športujú.

Takí sú aj Slováci v Marcheggu. Ich spoločným obľúbeným športom je volejbal, a tak sa celý rok stretávajú v nedeľu podvečer, v lete na plážovom volejbalovom ihrisku, v zime v telocvični.

Chýry o športových výkonoch z Marcheggu sa doniesli aj na ples. Overená marcheggská usporiadateľská dvojica Juraj Gregor a Roman Müller sa preto už na plese pustila do organizácie volejbalového turnaja. Hlavným motívom bolo nabudiť susedov z vedľajších obcí, aby si vzájomne zmerali sily, a určiť termín. Stanovili ho na 23. júna 2019 so začiatkom o 14.30 hod.

Vďaka vynikajúcim podmienkam na volejbal v Marcheggu sa podarilo vytvoriť perfektné zázemie pre všetkých zúčastnených. V bufete pri ihrisku bolo pre hráčov a podporné tímy ich fanúšikov pripravené slovenské čapované pivo, kofola, džús či minerálna voda. Nechýbali pochutiny a domáce koláčiky donesené od pozvaných hostí vrátane melónov a kávička so šľahačkou. Na úvod sa pripíjalo Ingwerovicou, ktorej recept strážia domáci ako oko v hlave. Na vyvrcholenie večera nemohla chýbať ani tradičná obľúbená cigánska pečienka. Na jej prípravu sa pracovalo už od soboty, keď sa bravčové a kuracie mäsko naložilo do marinády. Slzy radosti a únavy stekali po lícach aj pri čistení a krájaní cibule, ktorej bolo neúrekom.

Po nástupe družstiev – domáceho St. Ruprechtu, Teamu Wolfsthal, ktorý vedie skúsená kapitánka Zuzka Ondrisová, a Teamu Hainburg pod vedením športového manažéra Rasta Pavlika – sa po slávnostnom otvorení začal prvý zápas. V ňom si zmerali sily tímy Marcheggu a Wolfsthalu. Už od začiatku bolo jasné, že nikto nikomu nič nedaruje. Podanie,

NIELEN O KRÁSNO M VOLEJBALOVOM POPOLUDNÍ V MARCHEGGU

Víťazný team Marchegg

príjem, nahrávka, smeč – lopta lietala z jednej strany na druhú, hráči sa obetavo hádzali do piesku, žiadna lopta nebola stratená a diváci hlasno hnali svojich vpred. Tvrdý a húževnatý odpor hostí nepomohol a zápas sa skončil výhrou Marcheggu. Domáci sa hneď postavili na druhý zápas proti partii z Hainburgu. Zabojovali a aj tohto súpera, napriek ich statočnému

výkonu, porazili. Tretí zápas medzi Wolfsthalom a Hainburgom bol tak zároveň súbojom o druhé a tretie miesto. Zápas bol vyrovnaný, ale po urputnom boji vyhral tím, ktorý podal lepší výkon – Wolfsthal.

Po náročnom športovom výkone bolo treba doplniť tekutiny a dobiť energiu. Organizátori sa tak z úlohy hráčov presunuli do úlohy kuchárov a výčapníkov. Bravčová alebo kuracia? S horčicou alebo kečupom? S cibuľou alebo bez? Tieto otázky zazneli viac ako 70-krát. A cigánska sa opäť podarila. Jedna desaťročná fanúšička sa vrátila, aby pochválila kuchárov. Vraj takú dobrú cigánsku ešte nejedla. Niet nad detskú úprimnosť, tá pochvala vychádzala zo srdiečka a o to viac sme si ju cenili. Všetci sa radostne a spokojne zabávali pri dobrom jedle a pití, čo bol náš cieľ.

Nedeľné turnajové popoludnie bolo skvelou príležitosťou stretnúť sa nielen na kultúrno-spoločenských, ale aj na športových podujatiach. A) podľa predbežných dohôd to nebude v budúcnosti iba volejbal... Už počas turnaja to len tak hýrilo nápadmi, kedy a kde sa zasa stretneme a zabavíme. B) Bude to na futbale vo Wolfsthale a floorbale v Hainburgu. Už teraz sa tešíme na zábavu a partiu úžasných susedov! ■

Úžasná atmosféra počas turnaja

INFORMÁCIE O ZÁPISOCH

SCHULVEREIN – ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ

Informácie na prihlásenie do 1. ročníka VS / Informationen für die Anmeldung zu den 1. Klassen VS

V školskom roku 2020/2021 otvárame na našej obecnej škole opäť dve alebo tri triedy. Podľa počtu slovensky hovoriacich detí je možnosť otvoriť slovenskú triedu.

Zápisy sa uskutočnia v dňoch 2. – 13. decembra 2019, termín si treba dohodnúť telefonicky.

Im Schuljahr 2019/20 werden wir wieder zwei bzw. drei erste Volksschulklassen eröffnen. Je nach Anzahl der Slowakisch-sprachigen Kinder besteht die Möglichkeit, eine slowakische Klasse zu bilden. Die Einschreibungen finden in der Zeit von 14. bis 25.1.2019 statt, bitte vereinbaren Sie telefonisch einen Termin.

Riaditeľka VS Komensky / Direktion: Mgr. Dipl. Päd. Marcela Ofner,
Tel.: 00431 713 31 88 -20

Na zápis treba prísť s dieťaťom! / Zur Einschreibung kommen Sie bitte mit Ihrem Kind!

Vezmite si tiež so sebou / Mitzubringen sind:

1. Prihlášku / Anmeldung
2. Pozvánku od Viedenskej školskej rady / Erhebungsblatt vom Wiener Stadtschulrat
3. Doklad o pobyte v Rakúsku / Meldezettel
4. E-card – poisťovaciu kartu dieťaťa / E-card
5. Rodný list / Geburtsurkunde
6. Potvrdenie o štátnom občianstve / Staatsbürgerschaftsnachweis
7. Krstný list / Taufschein
8. 1 fotku na školský preukaz / 1 Foto (für den Schülerausweis)
9. Zmluvu so zriaďovateľom, 70,- eur na kauciu / Vereinbarung + 70,- Euro Kautions

Informácie na prihlásenie do 1. ročníka Rg / Informationen für die Anmeldung in die 1. Klasse Rg

Pokiaľ chcete svoje dieťa prihlásiť na našu školu, treba si v týždni od 9. do 17. januára 2020 dohodnúť telefonicky termín na prihlásenie. Wenn Sie Ihr Kind an unserer Schule anmelden möchten, bitte ich Sie in der Zeit von 10. bis 18.1.2019 einen Termin für die Anmeldewoche telefonisch zu vereinbaren.

Riaditeľka / Direktion: Mag. Helena Huber Tel.: (0043 1) 713 31 88 – 60

Zápis sa uskutoční v týždni / Anmeldewoche:

10. – 14. 2. 2020 8.00 – 16.00 hod.

Adresa: Schützengasse 31

Na zápis treba prísť s dieťaťom! / Zur Einschreibung kommen Sie bitte mit Ihrem Kind!

Vezmite si tiež so sebou / Mitzubringen sind:

1. Prihlášku / Anmeldung
2. Školskú správu 4. VS – originál / Schulnachricht 4. VS (Original)
3. Doklad o pobyte v Rakúsku / Meldezettel
4. Rodný list / Geburtsurkunde
5. Potvrdenie o štátnom občianstve / Staatsbürgerschaftsnachweis
6. Krstný list / Taufschein
7. 1 fotografiu na školský preukaz / 1 Foto (für den Schülerausweis)
8. Zmluvu so zriaďovateľom, 70,- eur na kauciu / Vereinbarung + 70,- Euro Kautions
9. Prihlášku do družiny / Anmeldung Nachmittagsbetreuung
10. Štatistický list (dostanete v škole) / Erhebungsblatt (erhalten Sie in der Schule)

UKÁŽKY ZO SLOHOVEJ TVORBY ŽIAKOV

Moja nová škola

Minulý rok sme boli jedna slovenská trieda a tento rok nás pomiešali s češtinármi. Najprv som si musela zvyknúť, ale už som si zvykla. Je tu pekné, všetci sa snažíme pomáhať si a mám tu dobrých spolužiakov. Nové predmety v tejto škole sú biológia a geografia. Najradšej mám slovenčinu a angličtinu, ale, samozrejme, všetky sú celkom dobré. Naši učitelia sú milí a všetko vedia dobre vysvetliť. Najradšej mám tie predmety, ktoré sú zaujímavé a naučím sa veľa nových vecí.

Laura Grebner, 1.A WMS

Čiapka – jablko nepadá ďaleko od stromu

Minulý štvrtok bol super deň, nemali sme žiadne domáce úlohy, a preto sme si šli poobede pozrieť ku kamarátovi film „The Grinch“. Večer, keď som sa vracal domov, bola mi zima na uši, uvedomil som si, že nemám čiapku. „Ó, nie! To je už tretia tento mesiac,“ povedal som si v duchu. Moji rodičia sa veľmi zlostili, keď som im oznámil túto správu. Už predtým mi totiž povedali, že už nesmiem žiadnu stratíť, ináč si musím upliesť novú. Rozmýšľal som, kde by mohla byť, a prišiel som na to, že musí byť u kamaráta. Preto som mu zatelefonoval. Povedal mi, že ak ju nájde, na druhý deň mi ju prinesie do školy. No nenašiel ju. Rodičia mi teda dali dva dni na to, aby som ju našiel. Keď sme išli na druhý deň s mamou do pivnice po stojan na vianočný stromček, všimol som si

starú drevenú debnu, ktorá bola previazaná špagátom. Hneď som sa opýtal, čo v nej je. Mama mi odpovedala, že sú v nej jej spomienky na detstvo – denníky a staré zošity. Spýtal som sa, či si môžeme večer jeden z denníkov prečítať. Súhlasila, a tak sme sa dali po večeri do čítania.

22. február 1982: Dnes ráno sme sa boli sánkovať na kopci za domom. Bol krásny deň, no pršerná zima. Možno aj preto, že som zase stratila

čiapku. Mama mi povedala, že ak ju do soboty nenájdem, musím si sama uštrikovať novú.

Neveril som vlastným očiam. Tak sme sa s mamou nasmiali, až nám tiekli slzy. Nakoniec to aj s čiapkou dobre dopadlo. Keď som totiž v pondelok prišiel do školy, spadli mi kľúče za radiátor. A keď som sa ich odtiaľ snažil vybrať, objavil som svoju čiapku.

Michal Richter, 2.A WMS

Fotografie: Archiv Školského spolku Komenský

Na hodine slovenčiny

Vtipné prekvapenie

Volám sa Lucka, mám dvanásť rokov a mám mladšieho brata Alexa, ktorý má osem rokov. Spolu s rodičmi a dvomi mačkami bývame vo veľkom dvojposchodovom byte v Bratislave.

Raz večer sa naši rodičia chystali na koncert a my s bratom sme mali ostať sami doma. Máme spoločnú izbu na druhom poschodí, v ktorej máme poschodovú posteľ. Ja spávam hore, lebo môj brat sa trochu bojí, že spadne, keď bude v noci spať. Rozlúčili sme sa teda s rodičmi a ľahli sme si do postele. Zatiaľ čo môj brat hneď zaspal, ja som sa ešte hrala na mobile. Asi okolo pol jedenástej začala hrať niekde dole hudba. Znelo to, akoby hral niekto na klavíri. Veľmi som sa zľakla. „Počuješ to?“ opýtala som sa svojho brata. „Áno, bojí sa,“ odpovedal. Opatrne som zliezla z poschodovej postele a pokúšala som sa nahmatať kľučku od dverí. Bola však veľká tma a nič som nevidela. Keď som ju konečne našla, otvorila som dvere a povedala bratovi: „Podí, ideme sa pozrieť dole.“ „Choď radšej sama,“ odvetil. „Nie, pôjdeme spolu! Sama sa bojí.“ A tak sme spolu zišli po schodoch a zistili, že hudba vychádza z obývačky. Obaja sme sa začali triasť od strachu, no napriek tomu sme do nej nazreli a rozsvietili svetlo. Spočiatku sme boli veľmi zmätení z toho, čo sme videli, no po chvíli sme sa začali smiať. Na klavíri totiž stáli naše dve mačky a labkami sa im darilo stláčať klávesy a vydávať hudbu. Bolo to veľmi vtipné. „Hraj lepšie ako ty,“ smial sa mi brat. Trochu som bola urazená, ale nie nadsť, na jeho časté doberanie som už zvyknutá.

Ráno sme rodičom vyrozprávali, čo sme večer videli, ale neverili nám a hovorili, že sa nám to istotne len snívalo. Ale my sme si boli istí, že sa to skutočne stalo.

Stella Chovanová, 2.B WMS

Môj výlet do neznáma

Ahoj, som mimozemšťan Gertrúda. Mám šesť očí, na rukách šesť prstov a som oranžový.

„Ahoj, oco, ja ísť letieť cez vesmír, lebo ja sa nudím,“ povedala som jednému dňa otcovi. Mala som vtedy len 112 rokov a ešte som nemala pilotný preukaz, takže som si zavolala „ixat“, aby ma previezol po vesmíre. Keď som nastúpila, povedala som: „Ja prosím ty ma viezť hocikam.“ O desať minút sme boli na mieste. „Kde my byť?“ spýtala som sa. „Na planéta Jem. Eeech, teda Zem,“ odvetil a usmial sa.

Vystúpila som z „itaxu“ a rozhladla sa. Okolo mňa bolo viacero malých stvorení, boli to asi mláďatá. Všetky na mňa zízali, akoby som bola z inej planéty. Boli veľmi čudné. Mali len dve oči, chlpaté hlavy a boli zvláštnej farby. Dodnes neviem identifikovať akej. Keď som si ich chcela prezrieť zblízka, všetky sa rozutekali. „Ja prichádzam v mier,“ povedala som, no nepomohlo to. Len jediné mláďa predom mnou neutieklo. Zakývalo mi a povedalo: „Aj ja už musím ísť, o chvíľu začína škola.“ A rozbehlo sa za ostatnými.

Bola som smutná, že sa ma všetci boja, čakala som toho viac. A tak som nastúpila do „itaxu“ a odletela domov.

Karin Vábererová, 2.B WMS

Ako tehla svoje miesto našla

Jablká nepadajú ďaleko od stromu

V jedno krásne slnečné ráno som hral svoju obľúbenú počítačovú hru. Práve som postúpil do finálového levelu, keď do mojej izby vstúpil

Michal Hvorecký medzi slovenskými žiakmi

tatko a povedal: „Synu, ideme murovať.“ V tej sekunde som zbledol ako stena, ale tatko ma uistil, že to bude zábava. Finálový level tak musel počkať.

Na záhrade nás čakal rozostavaný záhradný domček. Tatko ma poslal priniesť tehly, ale ani za svet som ich nevedel nájsť. Malta už bola pripravená a čakalo sa len na mňa. Zrazu som zbadal plachtu, pod ktorou boli čierne tehly divného tvaru. Naložil som ich na fúrik a svoj náklad som hrdo viezol smerom k tatkov. Keď som sa horko ťažko dostal až k nemu, povedal mi: „Synak, to nie sú tehly, ale škridly.“ Tak som sa smutne otočil a šiel hľadať tehly na miesto, kam ma tatko poslal. Podarilo sa, a tak sa murovačka tatka so synom konečne začala.

Dobre sa pozeralo na to, ako to tatkovi ide od ruky, ale už ma nebavilo nosiť tehly. A tak som si chcel vyskúšať to, čo robil tatko. Dopadlo to celkom dobre, aj keď všetko, čo som spravil, po mne musel popravovať. Je fajn, že môj tatko je taký trpezlivý. Keďže slnko už zapadalo za obzor, bol čas ísť dnu. Na zemi ostala ležať posledná tehla, tak som ju vzal a šiel ju odniesť späť k ostatným. Lenže, potvora jedna, cestou sa mi od únavy vyšmykla a spadla mi rovno na ľavú nohu. Bolelo to ako blázon. Rýchlo som si vyzul topánku a z palca mi tiekla krv.

Tatko ku mne pribehol so slovami: „To nebude zlomené, raz-dva to ošetríme. A ako sa hovorí – jablko nepadá ďaleko od stromu. Keď som bol v tvojom veku a pomáhal tvojmu dedkovi, tiež mi na nohu spadla tehla. Akurát na druhú.“ A tak nám obidvom ostali na pamiatku jazvy, tatkovi na pravej nohe a mne na ľavej.

Samuel Šimko, 2.A WMS

Zákaz mobilných telefónov v škole

Apelatívny list

Vieme, že mobilné telefóny majú výhody aj nevýhody, ale väčšina ľudí, hlavne v školskom či pracovnom prostredí, ich často prehliada. Sám uznávam, že žiaci často zneužívajú tieto zariadenia a vytvárajú si tým len problémy. Dokonca aj na tejto škole si medzi sebou posielajú SMS správy, počúvajú hudbu alebo ich používajú na hranie hier. Kvôli tomuto problému ale nesmieme zastaviť rozvoj našej školy z hľadiska technickej stránky. Predsa sa už teraz stretávame na vyučovacích hodinách s plnením cvičení a zadaní na mobilných telefónoch. Ak by sa tento zákaz nepresadil, mohli by sa v budúcnosti napríklad

robiť domáce úlohy na mobiloch, neskôr budú možno zastávať funkciu kníh. A netreba si robiť hlavu so zneužívaním mobilných telefónov – stačí len robiť náhodné kontroly počas vyučovacích hodín. Podobne by sa dalo konať aj pri podvádzaní na testoch a školských písomných prácach.

Adam Čulák, 3.A WMS

Ukryté v listí

Nepoznám krajší pocit, ako je nadýchnuť sa sviežeho lesného vzduchu. Človek sa zrazu cíti, akoby každým nádychom načerpával život. Nie nadarmo sa hovorí o lesoch, že sú pľúcami našej planéty.

Les je krásny v každom období. Na jeseň pestrofarebný ako maliarova paleta po domaľovaní obrazu. V zime zahalený bielou prikrývkou, z ktorej vytŕčajú len kmene stromov, akoby vykúkali nohy spod periny. A na jar a v lete je les zase plný rôznych vôní a zvukov. Štebotajúce vtáky premieňajú lesné ticho na koncert speváckeho zboru. Do rytmu sa zapája aj usilovný ťateľ, ktorého ťukanie sa rozlieha lesoch. A v pozadí nie žblnkot priezračného potôčika.

Najradšej sa prechádzam lesoch, keď sa už leto pomaly pobeberá na odpočinok. Slnko má ešte svoju silu, no jeho lúče už nepália, len tak nežne objímajú. Svetlo sa cez koruny stromov pomaly prikráda až k drobným chrobákom vyhrievajúcim sa na kameňoch a v tienistých častiach lesa zase môžeme nájsť schovávajúce sa hríby. Ich nenápadné hlávky ledva zbadáť. Len krásna červená muchotrávka nad nimi hrdo tróni a ohuruje svet svojím rubínovým klobúčikom.

Vychutnávam si krásu a čaro lesa. Pod hromadou listia sa zrazu čosi pohne. Stojím obďaleč a napäto čakám, čo to asi je. Hlavou mi víria mnohé myšlienky. Predstava, že by sa na mňa vyrútilo nejaké divé zviera, nie je príjemná. Zvedavosť však nepustí, a tak zapichnem palicu do listia. Začúť tiché syčanie, listie sa pohne a vtom sa z neho vyplazi dlhá vretenica. Je sivohnedá a dlhá asi 80 cm. Jej chrbát zdobí charakteristický kľukatý vzor. Majestátne nadvihne hlavu a pozrie na mňa. Mám pocit, akoby mi hľadela do duše. Pomalým krokom a s rešpektom odchádzam. V lese som iba hosť, a preto si cením každú rastlinu a zviera, ktoré môžem vidieť.

Z lesa sála pokoj a harmónia. Čarovnú atmosféru, ktorú nám príroda ponúka, preto musíme zachovať a uchrániť aj pre ďalšie generácie.

Lea Marie Cudzis, 4.A WMS

Zuzana Klembarová

Hovorí sa, že sny sa majú plniť – tým mojím bolo vždy ísť do New Yorku. Keď sa povie NY, každému sa vybaví zrejme niečo iné. Nieкто si predstaví Sochu slobody, vysoké mrakodrapy, nieкто Times Square, Brooklynský most, hamburgery s hranolčkami, iný zase seriál Sex v meste a športuchtiví ľudia si vybavajú Central Park a určite aj legendárny newyorský maratón, ktorý má dlhoročnú tradíciu. Ja som bola v New Yorku trikrát, naposledy v marci tohto roku, keď som si splnila svoj "bežecký" sen, a práve o ňom budú nasledujúce riadky.

V čelí s pamätnou medailou a šťastným úsmevom

SNY SA MAJÚ PLNIŤ!

Už pár rokov sme sa rozprávali s kamarátkou o našej spoločnej túžbe bežať raz polmaratón v NY a zažiť tú atmosféru, o ktorej sme počuli toľko pozitívnych ohlasov. Behávam už dlho, žiaľ, v našich plánoch ma "zabrzdili" kolena. Najskôr pravé, keď sa mi podarilo natrhnuť predný krížový sval, a keďže som bola striktné proti operácii, musela som to zvládnuť bez nej. O dva roky na to prišlo na rad ľavé koleno, pre problém s meniskom som sa tentoraz operácii nevyhla. Toto obdobie bolo pre mňa ako bežkyňu veľmi frustrujúce. Nevedela som, ako to dopadne, ako sa to bude vyvíjať, či budem ešte môcť niekedy znovu behať... Ale čo som vedela naisto, že chcem znovu zabehnúť polmaratón!

Testovaciu fázu som mala za sebou a vlni (rok po operácii) som si zabehla prvý nočný polmaratón v srdci Slovenska, v Banskej Bystrici. Bez veľkolepých príprav a bez stresu som si to vyslovene užila a bežala tak, aby som vyskúšala, či zvládnem tých 21,1 km bez problémov a hlavne bez bolesti. Podarilo sa a bolo rozhodnuté!

Newyorský polmaratón sa beží každý rok tretiu nedeľu v marci už od roku 2006. Zaraďuje sa medzi najväčšie polmaratóny v USA. Tento rok na ňom štartovalo 25 000 bežcov. Zaujímavosťou je, že vyše polovica štartujúcich je žien. Na tento polmaratón platia trochu iné pravidlá prihlasovania, ako sme doteraz poznali. Treba sa buď kvalifikovať, mať šťastie v lotérii, alebo sa prihlásiť cez cestovnú kanceláriu. Ja som skôr taká "pohodová" bežkyňa a nespĺnila by som limit v mojej vekovej kategórii (1:41:00), preto sme volili cestovnú kanceláriu. Napriek tomu musím povedať, že som sa doteraz ešte na žiadny polmaratón nepripravovala tak svedomito ako na tento. Chcela som zabehnúť pre mňa dobrý čas a dosiahnuť métu dve hodiny, absolútnym snom by bolo 1:55:00 – 1:57:00 hod.

Po operácii kolena som musela začať aj s posilňovaním nôh, aby všetko dobre "držalo". V období príprav som dokonca zredukovala sladkosti na minimum a snažila som sa dodržiavať určité zásady v stravovaní, aby som išla s váhou dole a zbytočne nezaťažovala koleno. V príprave bolo pre mňa tiež dôležité behávať aj v zime vonku, aby si telo zvyklo na zimu, keďže v marci môže byť v New Yorku dokonca i sneh. Podľa motta "Neexistuje zlé počasie, len zle oblečený bežec" som behávala aj v zime pri

mínus 3° C, čo prekvapivo nebolo až také ťažké. Už som si myslela, že ma nemôže nič prekvapiť.

Žiaľ, nie vždy vyjde všetko tak, ako si človek predstavuje alebo zaumieni. V mojej tvrdej príprave ma zabrzdili dve veci. Najskôr som si 28. decembra pri večernom behu po privedzskom sídlisku vytkla členok a bolo po eufórii a radosť z príprav. Na tri týždne ma to vyradilo z tréningu, ale stále som verila, že mám ešte čas, že to dobehnem. Potom ale v polovici februára prišla chrípka s teplotou 39,2° C. Bývam veľmi málo chorá, a práve pred týmto polmaratónom ma to poriadne skolilo. V tomto momente mi už bolo jasné, že v NY svoj najlepší čas nepobežím, že to bude beh skôr pre zážitok.

A tak aj bolo! Organizačne jeden z najlepších behov, čo som kedy bežala! "Amíci" proste vedia zorganizovať všetko na jedna plus! Od začiatku, keď si pridete vyzdvihnúť svoje štartovné číslo, až po koniec, keď po behu dostanete e-mailom perfektnú farebnú štatistiku vášho behu. Okrem počasia, rýchlosti vetra a všetkých vašich výsledkov sa z nej dozviete nielen, ako ste sa umiestnili spomedzi všetkých účastníkov, ale aj vo vašej vekovej kategórii, dokonca aj na koľkom mieste ste dobehli do cieľa z bežcov z vašej krajiny, čiže zo Slovenska.

Štart je už od 7.30 hod. a limit na polmaratón sú tri hodiny. Tento rok sa štartovalo prvýkrát

v piatich štartovacích blokoch, ja som bola priradená na začiatok tretieho bloku so štartom o 8:10 hod. Ráno sme vstávali o 4.15 hod., o pol šiestej nás vyzdvihli z hotela a odviezli na štart. Už na začiatku parku boli pomocníci a informovali bežcov o situácii, ktorý blok kedy zatvára svoje "brány". Priznám sa, že sami by sme ten park asi vôbec nenašli, resp. by sme si ho museli ísť pozrieť deň predtým, aby sme vôbec mohli na čas štartovať. Toto je jedna z výhod, keď sa prihlásite s cestovnou kanceláriou. Ďalším prekvapením pre nás boli kontroly pred štartom. Po Bostonskom maratóne, pri ktorom v roku 2013 došlo k bombovému útoku, sa sprísnilo kontroly. Pred vchodom do areálu stáli ozbrojení policajti v ochranných vestách so samopalmi v ruke a všetci museli prejsť cez kontroly ako na letisku a dovnútra mohli vojsť len tí, čo mali štartovné čísla. Musím povedať, že to vôbec nenarušilo atmosféru, všetci boli milí, usmievali sa a každý vedel, že je to len pre našu bezpečnosť...

Štartovali sme v Brooklyne v Prospect parku, bežali sme cez Manhattaný most (na ktorý sa normálne dostanete len autom, takže to bol dôvod aj na fotku), z mosta sme odbočili doprava a pár kilometrov bežali popri rieke Hudson až po 42. ulicu. Tam sme odbočili doľava a bežali po 7. ulicu. Tí čo už v NY boli, zrejme vedia či tušia, že v tomto momente sme sa nachádzali

Vyzdvihnutie štartovného čísla

Štatistické vyhodnotenie behu

Fotografie: Archív autorky

už na slávnej Times Square a do cieľa, ktorý bol v Central parku, ostávalo už len posledných pár kilometrov. Dobešla som v čase 2:14:29, ale hlavné bolo, že ma vôbec neboleli kolená, necítila som predtým vytknutý členok a nemala ani návaly kašľa po prekonanej chrípke. Síce som párkrát išla len rýchlym krokom, aby som sa trochu upokojila, ale bola som nesmierne šťastná, že som to "dala" a som v cieľi!

Popri celej trati nás nadšene povzbudzovali diváci. Také niečo sa tiež zažije len v NY! V každej štvrti stáli diváci s ampliónmi a kričali na bežcov, že želajú všetkým Good Luck a bež, bež, nevzdávaj to, teraz nesmieš prestať... to nakopne každého! Po celej trase bolo veľa divákov, ale to, čo bolo na Times Square, bolo neuveriteľné! Diváci vystreľovali do vzduchu konfety, povzbudzovali, kričali, jasali, mali

zväčšené fotky tváří svojich príbuzných... jednoducho paráda! Vtedy som si povedala, že New York je New York, že tá unikátna atmosféra stojí za to.

Jedinečný, skvelý zážitok, na ktorý tak rýchlo nezabudnem. Splnil sa mi sen! Ale to neznamená, že moje bežecké sny sa tým vyčerpali. O pár rokov si chcem newyorský polmaratón každopádne ešte raz zopakovať! ■

POHODOVÁ TÚRA

V sobotu 16. júna 2019 mali naši krajanovia opäť možnosť venovať sa športovým aktivitám, ktoré pre nich pripravila športová referentka RSKS Slavomíra Vančová za asistencie Tomáša Kurinu. Tentoraz bola na upevnenie telesného aj duševného zdravia naplánovaná túra do Wienerwaldu.

Krátka zastávka na fotenie

Vždy s úsmevom - aj na túre

Aj keď ranná búrková činnosť niektorých prihlásených odradila, počasie sa našťastie neskôr umúdrilo a slniečko nám robilo spoločnosť počas celej túry. Východiskovým miestom bola Sankt Anna Kapelle na konečnej električky č. 43, odkiaľ sme vyrazili okolo jedenástej. Cieľom našej túry bola reštaurácia Sophiealpe na hrebeni Viedenského lesa (Wienerwald) vo výške 460 metrov n. m. Trasa viedla cez Schwarzenbergpark, Viedenský les, kopec Hameau 464 m n. m. a kopec Exenberg 514 m n. m. Po približne 6,5 km mierneho stúpania prevažne lesnými cestičkami sme po dvoch hodinách dorazili k Sophiealpe. Spálené kalórie sme si

doplnili občerstvením pri spoločnom posedení. Z hrebeňa Wienerwald sme sa ešte pokochali peknými výhľadmi na Viedeň a pomaly sme zostupovali lesom do doliny Mauerbach. Tam sme nastúpili na linkový autobus, ktorý nás dopravil k stanici metra U4. Popri pohybovej aktivite v lesnom teréne umožnila akcia našim krajanom stretnúť nových priateľov a zdieľať s nimi svoje postrehy, zážitky a skúsenosti zo života v Rakúsku. Hlavne treba podotknúť, že počas celej túry panovala u všetkých účastníkov dobrá nálada a okrem slnka nás sprevádzali aj úsmevy. ■

Tomáš Kurina

POZVÁNKA

PÚŤ SOBOTA 19. OKTÓBRA 2019

Na najvyššie položené mariánske pútnické miesto na Morave, na Svätý Hostýn – moravské Lurdy –, ktoré bolo vlni zapísané do zoznamu svetových kultúrnych pamiatok UNESCO, sa tento rok uskutoční už 21. poľovnícka svätohubertská púť.

Slávnostnú svätú omšu celebrowanú arcibiskupom budeme sláviť o 10.15 hod. v Bazilike Nanebovzatia Panny Márie spoločne s moravskými a českými pútnikmi. Koncelebruje aj Lic. theol. Pavol Dubovský. Otec Pavol nás bude duchovne sprevádzať aj cestou v autobuse.

Po spoločnom obede (každý si hradí sám) nasleduje krížová pobožnosť pri kaplnkách krížovej cesty, ktoré navrhlo slovenský architekt Dušan Jurkovič, ako aj prehliadka baziliky.

Odchod: 6.30 Viedeň Schwedenplatz (autobusová zastávka „N“, slovenský dopravca)

Návrat: 20.00 Viedeň Schwedenplatz

Poplatok: členovia RSKS: 24 €, nečlenovia 27 €

Sprevádza certifikovaná sprievodkyňa Ing. Jana Gregor-Rogler.

Prihlásiť sa môžete najneskôr do 30. 9. 2019:

tel: 0676/9713113 alebo e-mail:

Jana.Gregor-Rogler@outlook.com

Ingrid Žalneva

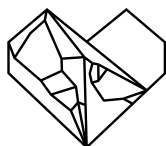
Už dávno neplatí, že k vyhľadávaným turistickým atrakciám patria len hrady, zámky či katedrály. Pri mojej nedávnej ceste do susedných Čiech som sa tak trochu vrátila naspäť v čase. Spomenula som si na mapu Československa, ktorá kedysi visela na tabuli v našej triede na hodinách zemepisu. Jednou z najpriemyselnejších oblastí našej vtedajšej vlasti bol práve Moravsko-sliezsky kraj.

Baňa Michal - národná kultúrna pamiatka

Fotografie: Ingrid Žalneva

TECHNOTRASA – SUROVÁ KRÁSA

technotrasy.cz

Veľa sa toho zmenilo. Vysoké pece sa zatvorili, bane osireli, židovskí majitelia tovární skončili v koncentračných táborech alebo ich vyhnal komunistický režim. Mnohé prevádzky a objekty schátrali, iné však mali šťastie a podarilo sa ich premeniť na kultúrne pamiatky. V roku 2012 sa dvanásť technických pamiatok dalo dokopy a vytvorili projekt Technotrasy, ktorý ponúka autentické zážitky priamo na unikátnych, pôvodných miestach. Krajská destinačná spoločnosť Moravian-Silesian Tourism začala spolupracovať s novými partnermi, projekt sa podstatne rozšíril, dnes už predstavuje okolo päťdesiat subjektov: veterné a vodné mlyny, bunkre, textilné fabriky, bane, rôzne múzeá a pod. Nazrime aspoň do niektorých z nich.

V kraji baníkov

Keďže región bol v minulosti známy hlavne dobývaním čierneho uhlia a tavením železa, jedným z najvýznamnejších objektov Technotrasy je areál Dolné Vítkovice – najnavštevovanejšia pamiatka v Čechách mimo Prahy! Na miestach, z ktorých kedysi televízne noviny vysielali reportáže o splnených päťročniciach, sa možno dozvedieť o procese výroby železa a dokonca aj nazrieť do (vyhasnutej) vysokej pece. Podobne je to aj v baniach, napr. Landek a Michal, kde sa človek naplno vžije do ťažkej práce baníkov. Nielen tak, že sfára do šachty, ale navštívi aj výdajňu polievok, sklad s baníckymi lampami, stanicu prvej pomoci (v priemere sa stávali štyri úrazy denne), panel, na ktorý si baníci vešali svoje identifikačné známky s číslami, okienko, v ktorom dostávali výplatu, retiazkové šatne a ďalšie miestnosti v areáli, ktorý svoju podobu nezmenil od roku 1912. Pre tých, ktorí by sa radšej viac oboznámili s pracovným režimom v kameňolome, otvoril svoje brány lom Kotouč pri Štramberku. Veľké nákladné autá vyzerajú z vyhliadkového miesta ako malé hračkárske autíčka. A to mi zase pripomenulo časy, keď si chlapi nosili na pieskovisko veľké oranžové tatrovky.

Tatraplány aj parný vláčik

Skutočné vozidlá značky Tatra možno dnes obdivovať v Technickom múzeu v Kopřivnici. Napríklad tu nájdete repliku prvého automobilu vyrobeného v Rakúsko-Uhorsku – Präsident z roku 1897, ale aj obľúbený

voz cestovateľov Zikmunda a Hanzelku, víťazný kamión 10. ročníka Rallye Paríž Dakar v roku 1988 a známe 603-ky a 613-ty, ktorými sa rozvážali komunistickí papaláši. Predstavte si, že meno Tatra sa po prvýkrát ako značka použilo na dverách nákladného vozu TL4 v roku 1919. Ale aj milovníci vláčikov si na Technotrase prídu na svoje. Osoblažská úzkokolejka začala prevádzku v decembri 1898. Dvadsaťkilometrová trasa sa nazýva aj „trať stých oblúkov“, oblúkov je až 102! Vláčik ňahá modrá parná lokomotíva, občas si zapíska a vypustí biely dym, ktorý sa niekedy zmení na poriadne čierny kúdol. V súprave nechýba ani cyklovagón a pivný vagón. Trať prechádza až takým trochu zabudnutým krajom, pomedzi lúky a polia, ktoré boli v júni plné bielych makových kvetov. Nostalgickú atmosféru dopĺňali malé staničné domčeky, božie muky a ozdobené medovníčky v tvare lokomotívy.

Bunkre aj synagóga

Do Technotrasy patria aj železobetónové bunkre, ktoré sa vybudovali v rokoch 1935 – 1938 ako súčasť československého pohraničného opevnenia na obranu pred nacistickým Nemeckom. Svoju pôvodnému účelu vlastne nikdy neslúžili, keďže Hitler dostal naše pohraničie Mnichovskou dohodou bez boja. Pechotný zrub Hlučín-Darkovičky a bunker „Na trati“ sú opravené a vybavené pôvodnými zbraňami. Úplne inou pamiatkou je synagóga v Krnove – niekto sa môže čudovať, ako to, že je taká stavba zaradená do Technotrasy. Dôvodom je stála expozícia venovaná židovským priemyselníkom, podnikateľom a vynálezcom, ktorí sa aj napriek nenávisti a nepriazni svojho okolia stali zakladateľmi moderného priemyslu nielen v tomto regióne, ale v celých Čechách. Patria k nim mená, ktoré ani netreba špeciálne predstavovať: Rudolf Jelínek, Josef Kohn, Ludwig Löwi Moser či Anselm Salomon Rothschild, mimochodom, práve on dal vo Vítkovických železniarňach vyrobiť aj liatinové stĺpy, ktoré podopierajú stropy krnovskej synagógy...

Ako sa vyjadrili tvorcovia projektu, cieľom Technotrasy je ponúknuť zaujímavé aktivity, približujúce život a príbehy šikovných ľudí, ktorí pretvárali svojimi rukami a svojím srdcom dary prírody ich regiónu na ušľachtilú krásu. Azda aj preto je logom Technotrasy neopracované srdce, vnútri ktorého sú spojnice niektorých pamiatok na mape. ■

Pechotný zrub "Na trati" - zvonku vidno len jednu štvrtinu objektu

Osoblaha: ide vláčik ši-ši-ši, odvezie nás k Maryši

Danube Tennis a Rakúsko-slovenský kultúrny spolok vás srdečne pozývajú na

9. DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP - 2019

konaný pod záštitou veľvyslanca
SR v Rakúsku J.E. Petra Mišíka

28.09.2019

8:30 h. | Tennis Point

Baumgasse / Ecke Nottendorfergasse
1030 Viedeň, Rakúsko

Kategórie: ženské a mužské štvorhry

Pravidlá hry: Skupiny, potom K.O. - Systém (min. 3 hry sú garantované)

Štartovné: 29 € na osobu – pre všetky hráčske kategórie

V cene: 1x minerálka, snack, obed formou bufetových stolov

- Tombola s hodnotnými cenami počas obedňajšej prestávky!
- Špeciálny hosť
- Uvítací darček

DANUBE

Set. Match. Fun.

Prihlášku na tenisový turnaj zasielajte do 24.09.2019

E: info@danube-tennis.com | T: +43 676 717 1177

www.danube-tennis.com | facebook.com/danube.tennis

LETNÝ POZDRAV Z VÝCHODNÉHO TIROLSKA

Vedeli ste, že aj Tirolské Alpy majú svojich BIG FIVE? Sú to kamzík, kozorožec, orol, svišť a orlosup bradatý. Najjednoduchší spôsob, ako ich objaviť a pozorovať, je objednať si horského ranguera. V národnom parku ich pôsobí dvanásť, každý sa špecializuje na iný prírodný odbor. Ich úlohou nie je štverať sa s turistami na horské vrcholy, ale ukázať im tie najkrajšie zákutia, kde možno nerušene obdivovať prírodné krásy a dozvedieť sa pritom všeličo zaujímavé. Náš sa volal Emanuel, je expert na ľadovce, ale v údolí pod Großglocknerom nám poukazoval aj alpské kvety (napríklad je tam viac ako 20 druhov horca!) a vďaka svojmu technickému vybaveniu vypátral pre nás aj troch zástupcov veľkej pätky. Ak by ste sa rozhodli pre takýto typ turistiky, viac informácií nájdete na: <https://www.osttirol.com/>. A nezabudnite, že tieto výpravy sa dajú podniknúť nielen v lete, ale aj v zime!

Text a fotografie: Ingrid Žalneva

ROZHLASOVÉ A TELEVÍZNE VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU

<http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/>

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny sa vysiela dvojtýždenne, v pondelok 21.40 – 22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu v mesiacoch február, apríl, jún, august, október a december o 13.05 na ORF2 Wien

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche
Jacquingasse 53, 1030 Wien

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 3/2019 JE 31. OKTÓBRA 2019

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11,
1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@volksgruppen.at
sova@volksgruppen.at
www.volksgruppen.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
Otto Bauer Gasse 23/11.
1060 Wien

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-